

РІК LXI, Ч. 3

БЕРЕЗЕНЬ — 2004 — MARCH

№ 3, VOL. LXI

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

PIK LXI

БЕРЕЗЕНЬ

Ч. 3

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація

Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — Ірена Чабан

Редактор англомовної частини — Тамара Стадниченко

Мовний редактор — Лев Чабан

Редакційна колегія:

Ірина Куровицька (з уряду) — голова Союзу Українок Америки

Марта Богачевська-Хом'як

Любов Волинець

Анна-Галія Горбач

Ася Гумецька

Галина Кирпа

Катерина Немира (з уряду) — пресова реф. Головної Управи СУА

Марта Тарнавська

Адреса редакції: 203 Second Avenue, New York, NY 10003
Тел./Факс: (212) 982-2889

Річна передплата в США

Для членів СУА ..... \$ 25.00

Для інших передплатників ..... \$ 30.00

Поодиноке число ..... \$ 3.00

В країнах поза межами США ..... US \$ 40.00

Адміністратор: М. Оріся Яцусь

P.O. Box 24, Matawan, NJ 07747-0024 Тел./Факс: (732) 441-9377

OUR LIFE

VOL. LXI

MARCH

№ 3

Published by

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

Non-profit organization

Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — Irena Chaban

English Editor — Tamara Stadnychenko

Ukrainian Language consultant — Lev Chaban

Contributing Editors:

Iryna Kurowyckyj — UNWLA Inc. President

Martha Bohachevsky Chomiak

Lubow Wolynets

Anna-Halia Horbach

Assya Humetsky

Halyna Kyrpa

Kateryna Nemyra — Press

Martha Tarnawsky

Editorial Office: 203 Second Avenue, New York, NY 10003
Tel./Fax: (212) 982-2889

Annual subscription in the USA for UNWLA members ..... \$ 25.00

Annual subscription in the USA for other subscribers ..... \$ 30.00

Annual subscription in countries other than USA ..... \$ 40.00 US currency

Single copy ..... \$ 3.00

Business administrator: M. O. Jacus

Tel./Fax: (732) 441-9377

ШІСТДЕСЯТИЛІТТЯ ЖУРНАЛУ СУА "НАШЕ ЖИТТЯ"

ЗМІСТ

190-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко. Вітре буйний	1
Ольга Мак. Суджена	1
Галина Кирпа. Вона жила Україною	5
Листи до редакції	8
Збережемо "Наше Життя"!	9
Сторінки минулого...	10
Оріся Лончина. Мої спомини з подорожі до Риму	12
Ольга Тритяк. Українські архіви в Америці	14
Our Life	
Iryna Kurowyckyj. From the Desk of the President	15
Pavlo Zaycev. The Goldenhair Star of Shevchenko's Life	16
Borys Prokopovych. Book Review: The Natashas: The New Global Sex Trade	17
Bohdan Ihor Antonych. Walk out of the Room	20
Ihor Magun. A Woman's Heart	20
How the UNWLA Hymn Came to Be	21
Theodora Turula. New Publication Focuses on Ukrainian Catholic Church	21
New Jersey Regional Council: Summary of Branch Activities for the Year 2003 (Branch 98)	22
Unbaked Cheese Babka	22
Новини Головної Управи СУА	23
Ірина Куровицька. Збереження національної окремішнос- ти в "Країні замешкання"	23
Діяльність округ і відділів	26
Добродійство	33
Нашим дітям	34

На обкладинці: Михайло Дмитренко, *Морські хвилі*,
олія, 1966 р.

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів, статей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були поміщені чи переслані до інших видань.

Незамовлених матеріалів редакція не повертає, а також не веде листування з приводу невикористаних матеріалів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати матеріали і виправляти мову. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

Передруки і переклади матеріалів з "Нашого Життя" дозволені за поданням джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

Усі редакційні матеріали просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою "редакторові".

Кошти вироблення кліше покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: (212) 982-2889.

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National Women's League of America, Inc., 203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003 ISSN 0740-0225

Periodicals Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. (USPS 414-660)

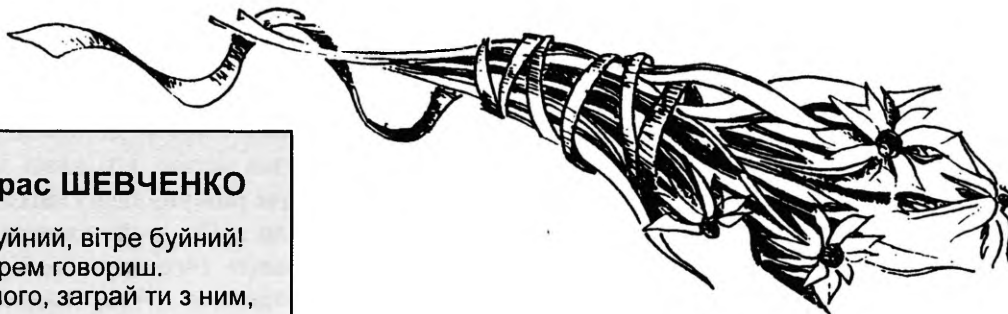
Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 203 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 2003 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

З друкарні Computoprint Corp. Clifton, NJ
Tel.: (973) 574-8800 Fax: (973) 574-8887 e-mail: computopr@aol.com

190-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас ШЕВЧЕНКО

Вітре буйний, вітре буйний!
Ти з морем говориш.
Збуди його, заграй ти з ним,
Спитай синє море.
Воно знає, де мій милий,
Бо його носило,
Воно скаже, синє море,
Де його поділо.
Може милого втопило –
Розбий синє море;
Піду шукать миленького,
Втоплю своє горе,
Втоплю свою недоленьку,
Русалкою стану,
Пошукаю в чорних хвилях,
На дно моря кану.
Найду його, пригорнуся,
На серці зомлію.
Тоді, хвиле, неси з милим,
Куди вітер віє!
Коли ж милий на тім боці, –
Буйнесенький, знаєш,
Де він ходить, що він робить,
Ти з ним розмовляєш.
Коли плаче – то й я плачу,
Коли ні – співаю,
Коли згинув чорнобривий, –
То й я погибаю.
Тоді неси мою душу
Туди, де мій милий,
Червоною калиною
Постав на могилі.
Буде легше в чужім полі
Сироті лежати,
Буде над нам його мила
Квіткою стояти.
І квіткою й калиною
Цвісти над ним буду,
Щоб не пекло чуже сонце,
Не топтали люди.
Увечері посумую,
А вранці заплачу.
Зійде сонце – утру сльози, –
Ніхто не побачить.
Вітре буйний, вітре буйний!
Ти з морем говориш.
Збуди його, заграй ти з нам,
Спитай синє море...

1838

Ольга МАК

СУДЖЕНА

Ще раз і ще раз повторивши свої побажання, підбадьорювання і поради, гості залишають іменинника й обережно сходять крутими сходами вниз. Там ще затримуються, щось гомонять притишеними голосами, в яких поет чуйним вухом відрізняє голос Михайла. Лазаревський лишає свого слугу на ніч з Шевченком і, видно, дає йому якісь накази. Потім чути стук обережно зачинених дверей і залізного шворня.

Тихо.

Пішли.

І добре, що пішли. Хай не дивляться на його муку. Він же не то говорити, а й слухати не в змозі, не в змозі дивитися на співчутливі обличчя. Ох, той біль! Той немилосердний біль...

Навшпиньки входить Іван, поправляє ковдру, що сповзла на підлогу, щось непотрібно переставляє на столику і питає: “Тарасе Григоровичу, може вам пляшку з гарячою водою принести? Холод же який, господи!...” Хворий знає, що, коли спробує відповісти, то закричить. Тому лише закусує до крові уста і мовчить.

Слуга тре свої шкарубкі руки і напевно в цю мить думає не так про хворого, як про себе самого: коли б оце не Шевченко, то він, Іван, сидів би собі у своїй теплій комірчині й дрімив би. А тут, мало що холодно, як у псярні, а ще й треба буде цілу ніч бути на чатах.

– От лишенько, – каже заклопотано, – коли б же я знав, як вам допомогти... Хворий далі мовчить. Потупцявши ще трохи, Іван врешті йде геть, і Шевченко залишається сам. Біль заливає його липучою смоляною хвилею, і в її гущі безсило борсаються клапті думок, образів і бажань. Такий вже він удався, що його мозок, його уява і почування не спочивали ніколи. От і зараз, позбувшись присутності Івана, він у душі радий, що той Іван є поблизу. Бо попередньої ночі почував себе таким самотнім, таким скривдженим людською байдужістю, що мало не вив з жалю. Нарікав на долю, на приятелів – на цілий світ. Нестерпний біль також не заважав йому бачити з заплющеними очима свою тісну і вогку кімнатчину, що скидалася на гріб. І він відчував просто фізично злих духів своєї хвороби, що причаїлися у запліснених стінах. Вони душили його, вони слизькими устами припадали до його серця і висмоктували рештки його сил.

Та й хіба лишень саме його житло? Ціле кляте місто налягає йому на груди тягарем усього зужитого на бруки і будинки каміння. Усе в нього чуже, холодне і нездорове. І те, що почала каторга, тепер кінчає ворожа столиця. З'їла вона тисячі Тарасових земляків, з'їдає тепер і його.

Сам винен. Було, поки ще ноги носили, тікати звідси. Додому тікати! Туди, де лани широкополі, де реве Ревучий, де між ярами над ставами зеленіють верби, де тополі на волі розмовляють з вітром – у ту повиту вічною красою дорогу батьківщину. Треба було! Ще півроку тому назад, коли довідався, що поважно хворий. А тепер запізно. Не може пускатися в дорогу. Чавунки нема, а на “перекладних” не витримає.

І враз, наперекір здоровому глуздові і кризь важку смоляну гущу терпінь, виривається назовні зухвала іскра надії: чому не витримає? У Бога все можливе. Це ж лишень друга ніч у нього така погана. Але вчора він неначе й хворий не був – працював цілий день й чимало зробив. Уночі, правда, було дуже погано, але сьогодні зранку одягло знову. Пополудні прийшов Михайло, і вони собі гарно погугорили й пожартували, мріючи про поворот в Україну. Михайло пообіцяв їхати разом з ним, а з Михайлом він витримає подорож, навіть на “перекладних”. Ось лишень перетерпіти до ранку – тоді не чекатиме ніже однієї години – почне збиратися в дорогу!

Лишень як же дотягнути з тією мукою до ранку?

Шевченко з трудом простягає тремтячу неслухняну руку і ледве намагає свого нового дорогого годинника. Одинадцята. Щойно одинадцята! То це ж до сходу сонця ціла вічність!..

Мабуть, він ранку не дочекає...

І тут мозок його прошиває льодова стріла жаху. „Не дочекає”?! Що значить „не дочекає”? Умре? Він умре? Тепер? Та це ж безглуздя! Він, правда, ще з молодих літ про смерть любив згадувати і переспівувати її у своїх поезіях, але отак стати з нею віч-на-віч – ні!

Біль у грудях і в цілому тілі змагається і стає сильнішим, хоч хворому вже у попередню ніч здавалося, що біль дійшов до скрайніх меж і не може рости далі. І помилився.

– Боже, поможи мені!... Боже, зглянься на мою муку!...

Руки мліють і терпнуть, безсилі витримати

тягар тіла, а лягти не можна – стає ще гірше. І оце вже другу ніч він сидить отак, упираючись руками у матрац. Але вже сидіти не може. Таки треба спробувати лягти.

З великим зусиллям він гасить свічку і поволеньки прилягає спиною до високої подушки. От, ніби трошки легше, і ті кляті запліснілі стіни у темноті наче розсунулись і щезли.

А лікарі були якісь дуже врочисто-поважні. Доктор Барі навіть того другого, Кунцевича, привів. Щось радилися. Але, видно, нічого путнього не врадили. Боже, невже й справді смерть за дверима?..

Не треба про це думати! Він же хоче жити! Він завтра ж збереться в дорогу і поїде до Керелівки*!

А в Керелівці вже весна... Сніг стопився, по байраках струмочки біжать, проліски квітнуть... Оце й ліки на його хворобу. В рідному краю і здоров'я повернеться, і сила, і снага до праці... А там... А там... Ой, горенько, чи ж йому й справді судилося вмерти бурлакою?..

Треба дожити до ранку! Не піддавайся хворобі, Тарасе!

Хворий простягає руку, намагає сірники і світить свічку, немов боїться проспати потрібну годину. А воно ще й півночі нема. В'язням і хворим час розтягається у безконечність.

Болить. Ох, Боже, як болить!..

З нелюдськими зусиллями Тарас відриває увагу від болю і скеровує її на світлу стежку надії: чи купив урешті Варфоломій землю? Треба, щоб купив найскоріше! Він же, Тарас, неодмінно буде весною вдома! Посадить садок, поставить хату, щоб восени, як Бог допоможе, було куди молоду княгиню ввести...

Вмираючий поет кидає на одну шальку ваги все, що має найдорожчого – надію. На другій шальці – біль. Нелюдський, нестерпний! Що перетягне? Коромисло ваги у великій напрузі, вказівка тремтить. А Тарас внутрішньо скупчується, міцно бере себе в руки і, наче човен, повернений до хвилі носом, кидається назустріч новим стражданням:

– Господи, поможи мені!.. Господи, дай мені сили.. Я не нарікаю, навіть не стогну, лишень благаю: поможи мені витримати до ранку!..

* Керелівка – назва села за часів Т. Шевченка. Згодом село називали Кирилівка, тепер воно переіменовано на село Шевченкове.

Перевалив!

Укритий холодним потом, Тарас знесилено відкидається на подушку. Тепер відпочити, хвилиночку відпочити!..

Ні, мабуть, не доведеться йому молодій княгині до хати впроваджувати. Такої муки він не витерпить до ранку. А хочеться ж дожити, Господи, як хочеться!..

*„Тяжко жить на світі, а хочеться жить,
Хочеться дивитись, як сонечко сяє,
Хочеться послухать як море заграє,
Як пташка щебече, байрак гомонить.
Або чорнобрива в саду заспіває...
О, Боже мій милий, як хочеться жить!..”*

„Чорнобрива”

От старий ледащо, грішник непоправний! Йому соборуватися треба, а він про чорнобриву думає. І не яку інакшу – тільки чорнобриву.

– Правда, – признається сам собі Тарас, – правда. – Ціле своє життя чорнобрових та карооких з рівним станом любив, про них співав, перед ними плакав, у їхній красі надхнення шукав. І тепер, умираючи, ще не змінився.

– І що з того? – відповідає знову сам собі. – Любив їх, співав про них, серце своє палив для них, а скінчилося тим, що розпочинаю сорок восьмий рік бурлакою. Нема кому холодного поту з чола обтерти, не буде кому й очей закрити...

Біль повертається знову. Неначе хтось приставив до грудей тупий кіл і гатить по ньому обухом. Бракує повітря, серце тріскає, нестерпно!

І знову, роблячи над собою нелюдські зусилля, хворий простягає руку, знаходить на столику сірники і засвічує свічку. До біса з тією темнотою! У ній смерть може підкрастися неспостережено – і не оглянешся, як опинишся на другому світі.

Блідий язичок свічки все ж сильніший від скрині темряви. Він відтискає чорноту далі від ліжка в кутки, і на видноту знову виступають попліснілі стіни непривітної кімнати.

Шевченко вже не хоче дивитися на годинник. Він і без того знає, що не минуло багато часу. Натомість дивиться довкола себе. Ох, яке ж осоружне його житло! Чи ж можна у ньому жити і творити?

Можна, лишень треба мати молодість і силу. Адже жив колись, і творив, і палав надхненням у гірших обставинах. Але тоді він був молодим і дужим. Тоді душа його горіла в

райдужних вогнях, що запалювали нужденний світ довкола сліпучими самоцвітами. В його тісній комірчині на піддашші, у смердячій казармі, у дірявому дерев'яному бараці на березі Кос-Аралу шуміли безкраї степи, гуляло козацтво, грало синє море, гомонів байрак і співала “Триця” дівчина. Він був багатим і хвалився: „Я не самотній, є з ким вік дожить!” Це було тоді, коли ще було передчасно говорити про доживання віку.

Але тепер, коли його життєва зірка ось-ось має впасти з небосхилу, – безліч шанувальників, має гроші, але – от повалила недуга – і сам, як палець! Бракує йому ніжної жіночої руки, люблячого жіночого серця, жіночої ласки – саме того, що найпотрібніше хворому. Жінка вмیه зручніше подушки підмостити, краще плечі вклати, з очей відгадати, чи подати води, чи просто руку на чоло покласти. З її уст потіха надію подає, її співчуття терпіння облегує, та, мабуть, і смерть не така страшна, коли вона людину на руках у коханої істоти застає.

Але дружини Тарасові не довелося мати. Чому? Боже, чому?

На болісний запит ніхто не відповідає, а глуха і тупа ніч стоїть на місці. Годинник показує близько першої, і хворого охоплює розпука.

– О, ти, ночище, ледача і неповоротка, мов заспана петербурзька повія. Іди вже під три чорти, посунься!

Дарма! Нетерплячкою й одчаєм бігу часу ще ніхто не скоротив, хіба розтягнув. Треба забути про ніч, про біль і про самотність – тоді щойно години підуть швидше.

Тарас знову гасить свічку і ще раз торкає найінтимнішу струну в душі. Струна озивається, бринить найніжнішою мелодією, і крізь темряву до поета всміхається все той самий, давно вимріяний образ: хата на Дніпровому березі, обставлена білокрітими вишнями, і сам Дніпро – могутній володар-князь, що встелив срібними дукатами широчезну дорогу на тисячі верст. Тарас стоїть на ганку, дивиться на свою улюблену ріку, а його рука обіймає високий рівний стан чорнобривої кралі, яка тулиться до його плеча...

– А, сто копанок!... – сердиться сам на себе Тарас. – І чого воно чіпляється до мене? Мана якась, чи що!

Чи від хвилювання, чи й так просто, новий приступ болю, відтискаючи набік мрію, хапає

хворого у свої залізні обійми. Давить, чавить. Тіло корчиться, мов наколений на голку черв'як. В душі наростає протест: „Чому мовчиш, Господи? Чому не змилосердишся? Чому не спиниш владною рукою моїх терпінь?”

Напевне, він застогнав, бо, розплющивши очі, бачить перед собою Івана зі свічкою в руках.

– Тарасе Григоровичу, може, покликати лікаря? Може, дати вам краплі? Може, вам підбити подушки? Помогти сидіти? Я потримаю вас.

На всі ці питання Тарас відповідає заперечливим рухом голови, і слуга, забираючи свічку, йде геть. Відгомін його голосу і кроків на сходах, як здається хворому, ще довго плаває в темноті, наче повикривлювані мильні бульки. І не скоро все влягається настільки, щоб можна вернутися думками до попереднього.

Тарас хоче зрозуміти, чому так сталося, що для нього не знайшлося подруги в житті?

Скільки разів загорялося його серце, скільки разів йому здавалося, що знайшов бажане, але завжди кінчалося розчаруванням і постановою – більше не шукати. Та невгомне серце було жадібне і спрагле. Скоро отрясалось від чергового удару, знову оживало, знову сміялося і плакало соловейком, і знову поет раював, переконаний, що знайшов бажане. Однак, недовго. Чим більше було захоплення, тим глибше було розчарування. Лишень в заміжніх жінках він не розчаровувався, за виїмком хіба Агати. Напевне тому, що всі вони були плодами заказаними. Ті ж, до яких шляхи були відкриті, залишали по собі самі лишень рани в його серці. Всі! Хто у тому винен – він чи вони?

Смертоносна рідина підступає неблаганно, все більше заливаючи легені, розтинає тіло у невимовних муках, а думка, ясна і не залежна від фізичного страждання, вперто пливе своєю дорогою. У цю страхітливо-мученицьку годину, Тарасові, як ніколи в житті, шкода за тим солодким казковим келихом, який так часто пропливав повз його уста, залишаючи на них смак гіркоти, але ніколи не давав пригубити. І в'яли пуп'янки нерозквітлі, завмирили пташенята невилуплені, мовкли пісні недоспівані. І тепер – пуста.

– Ой, ви, люблені та не суджені! – зойкаючи, німо закликає Тарас. – Коли б ви могли бодай на хвилинку, бодай думкою до мене, нещасного, завітати, мою самітницьку тугу розігнати, теплим словом мою охололу душу

розігріти!... Приходьте, кличу вас і благаю! Завітайте до мене, бо ж сьогодні у мене празник – мої іменини!..

Приходять...

Насамперед, Оксана – оте перше непорочне кохання, що запалило серце біло-рожевими вогнями розквітлих яблунь, та дівчина-щобетушка, яка колись обтирала вишиваним рукавом сорочки сирітські сльози пастушка-кріпака, яка цілувала його невинними дитячими устами. Та Оксана, чий світлий образ поет довго носив у душі, дбайливо загорнувши його у сніжно-білу хустину. Але немає більше колишньої Оксаночки, і навіть самий спомин про неї зогиджений. Не жаль, що не чекала на давнього пастушка-сироту, не жаль було б, коли б віддалася чесно за якогось іншого сірому, а то ж опоганилася, поволікшись за любасом-москалем по роз'їжджених далеких дорогах. Потім з байстрам у село повернулася на посміх і зневагу людську. Жаль її до кривавих сліз, а ще більше жаль того чистого образу, якому він з вірою і любов'ю поклонявся стільки років.

Пізніше була Маша, себто, Амалия... Тарасові стає нараз соромно, так соромно, що хочеться затулити обличчя руками. Та німочка, спокуслива, мов гріх, – темна пляма на його сумлінні. Вирвавшись із кріпацтва, божеволів від щастя і перед Машею втратив голову цілком. Не хотілося навіть думати над тим, що підло у власного добродія і приятеля дівчину відбивати. Відбив. І що з того вийшло? І приятеля втратив, і з дівчиною до ладу не дійшов. А провина й досі гризе його.

– Прости, Іване, прости, друже! Каюся!..

На місці Маші – інша постать: в оксамитному робронді, оздобленому венецькими мереживами, з перлами у вухах і на білій шії, зі штудерно зачесаним волоссям. Але лице залите сльозами, уста тремтять від глибокого жалю, а в очах – докір.

– Мої квіти холод побив, Тарасе, а невід почата пісня квилінням скінчилася...

Княжна Варвара Репніна – така, як бачив її при прощанні в Яготині.

– Еге ж, княжно, – сумно признає Тарас, – ні ти, ні я у богині Венери щастя не мали, і в цьому ми рівні. Але не рівні в іншому. На мить кохання, засліплена, ти могла забути свою княжу пиху, а я міг злакомитися на честь – стати княжим зятем і взяти тебе без любови. Та з того лишень гріх і посміховище вийшло б. Ти ніколи

ЖІНОЧІ ПОРТРЕТИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Галина КИРПА

ВОНА ЖИЛА УКРАЇНОЮ

Ольга Мак.

У гроні наших славних письменників української діаспори ім'я Ольги Мак особливе. Чомусь та, про яку писала чи не вся діаспорна преса, та, яка своїми прекрасними творами завойовувала серця читачів у Бразилії, Америці, Канаді й цілій Європі, та, талантом, несхитністю духу і принциповістю якої захоплювались її сучасники, побратими по перу, – досі лишається для України невідомим островом у безмежному морі нашої духовності.

Задля справедливости ми мали б поставити ім'я Ольги Мак у тім ряду, де стоять достойники нашої літератури – Іван Багряний, Тодось Осьмачка, Василь Барка, Докія Гуменна. Улас Сам-

не думала над тим, що мужицька гордість може бути більшою від княжої. Не було б з нас пари, ніколи. Чужі ми один одному, чужі!

Постать Варвари Репніної розпливається в ніщо.

Одна за одною перед очима вмираючого пересуваються інші жіночі постаті: Ганна, Глафіра, Забараджа, Агата, дві Марії, Катя, Харитя і ...Ликера. Були й ще якісь, але позабувалися. Поправді сказавши, то вони всі вже стерлися в пам'яті, за виїмком кількох, зокрема тих, останніх. Та все ж Шевченко намагається пригадати їх усіх й урешті гірко зідхає: одні були по крові чужі, інші – панського коліна, а ще інші законних чоловіків мали. Все це, правда, не заважало йому закохуватися, але перекреслювало будь-які поважні наміри. Та найгірше виходило саме з тими останніми, де на перешкоді ніби нічого не стояло... окрім його віку. Якось навіть в думці не покладав посватати вдовицю чи підстаркувату дівку – молоді хтів, ще й кароокої, чорнобрової, з високим станом гнучким. І висмішував себе, серце своє сліпим і негідним під ноги кидаючи. Ще Харитя бодай чеснішою була: "Старий він, – сказала. – З однієї неволі викупить, а в другу довіку закріпостить". Дурне сказала. Але сказала, як думала, – і за те спасибі. Бо ті дві були гірші. Катя Піунова – п'ятнадцятилітня верхівістка, цілий місяць

його за носа водила, бо їй була потрібна його слава, його зв'язки з театральним світом. Коли ж добилася, чого бажала, вказала йому на двері. Погань!

Та найгірше вийшло таки з Ликерою. Вона – бо була єдиною в його житті формально признаною нареченою. Недовго – всього-навсього два місяці й десять днів, але була! І він її кохав, сліпо й розпачливо, неначе передчуваючи, що це остання пісня його серця. І навіть тоді, коли вже догадувався правди, не хотів глянути на неї відважно, не хотів зректися своєї вигаданої обраниці. Пінився спересердя, коли його відмовляли від божевільного кроку, доводячи, що Ликера зведе його зі світа. Була ледача, брехлива і легковажна у поведінці. Тепер і він уже про це знає, але той клятий остюк так глибоко вбився в серце, що рана й досі болить. Може, болить за втраченою мрією, але біль від того не менший. І віку вона таки йому вкоротила. Бо це через неї, замість їхати в Україну, він засидівся в цьому смердючому Петербурзі, через неї і всяку міру в питті втратив, намагаючись у чарці біль свій утопити.

Але він більше не буде таким сліпим. І він ще знайде свою суджену – найкращу, найдобрішу і найвірнішу у світі.

Закінчення у наступному числі.

чук високо цінував її творчість, і треба сказати, що визнання одне одного було в них взаємне. Либонь, на знак продовження того приязного спілкування у вічності їхні могили виявилися зовсім поруч...

Народилась майбутня письменниця в Кам'янець-Подільському, в небагатій родині державного урядовця Нила Семеновича Петрова 20 липня 1913 року. Шістнадцятилітнім дівчам Ольга потрапляє у вир самостійного життя. Це випало на той час, коли було проголошено ліквідацію неписьменности та колективізацію. За її вчителювання в глухому селі життя показало себе безжальним і цинічним (про це вона оповість у пізніших творах “Земля плаче”, “Українське село під більшовиками”, “Проциха”). Її чіпке око нанизувало на нитку пам'яті жакливі картини “справжньої колективізації”, вимальовувало потворне обличчя голодомору, що сунув Україною, лишаючи за собою пограбовані хати та понівечені доли. Але все це вона опише тільки на еміграції (в нарисах “Столиця голодного жаху”, “У великодню ніч” та ін.) Тоді ж Ольга мусіла набратися терпіння, щоб отримати посвідку про фізичну працю, без якої не допускали до вищої освіти. А отримавши, вступила – спершу в технікум чужих мов у Кам'янець-Подільському, а потім до Ніжинського педагогічного інституту.

На життєвому шляху Ольги Петрової зустрічається розумна, шляхетна людина – професор мовознавства Вадим Дорошенко, з яким вона пов'язала свою долю. Вони стають добрим подружжям, у кожному з них розвивалася самодостатня особистість, і в тій гармонії взаємолюбови та взаємоповаги вони могли б прожити довге щасливе життя. Могли б – якби не пішов у наступ червоний терор.

Ольга докінчує навчання в інституті, водночас учителює, народжує Вікторію, потім Мирославу. Та ось, як Дорошенко й передчував, чорний ворон репресій постукав і в їхнє вікно. 1938 р. Вадима заарештували, а потім випустили. Однак то вже був сигнал біди. Його заарештовували ще двічі, і за третім разом – безповоротно. Ольга лишилась з дітьми і свекрухою. Дружина професора перетворилась на дружину “ворога народу” – на кону історії за тим самим негласним сценарієм “розігралась” ще одна людська драма. Точніше – нелюдська драма. Ольга осмислить її й опише аж згодом, уже в Бразилії, в своїй першій книжці спогадів

про репресії в Ніжині 1937-39 рр. “З часів ежовщини” (1949, 1953, 1954).

1941 р., напередодні війни, Вадима Дорошенка та ще чотирьох викладачів ніжинського інституту червоні “ежовці” НКВД звинуватили у контрреволюції. Крізь усе життя пронесла Ольга світлий образ батька своїх дочок, знищеного 31 грудня 1944 р.

Прибита горем, але не зломлена духом, без сумніву й жалю, Ольга разом з дрібними дітьми покидає рідні місця. В австрійському таборі, де з часом завирувало українське життя, минувши пору учнівства й становлення (бо ж душа не дримала ні миті), і народилась письменниця Ольга Мак. Зайшли зміни в її особистому житті: – вона виходить заміж за галичанина Миколу Геца.

А 1 вересня 1947 р. Геци (Микола, Ольга, Вікторія, Мирослава та однорічний син Миколка) ступили на землю нового поселення – бразильський берег. Корабель причалив у Ріо-де-Жанейро. Потягнувся безпросвітній побут і заробляння на кусень хліба тяжкою фізичною працею. У Бразилії Ольга Мак багато писала, власне, саме там було написано майже всі її головні твори. “Життя в Бразилії я би назвала Робінзонадою, – згадувала вона в одному з інтерв'ю. – В тій милій, соняшній країні я відразу відчула себе вільною людиною. Там нема дискримінації, і люди навіть не знають, що щось таке може існувати. Нас прийняли як рівноправних громадян і дали нам повну волю – жити або... згинуть... І ми, опинившись в чужому середовищі, серед незрозумілих для нас обставин, були змушені вивчати цілком нову абетку життя самостійно. Було трудно, дуже трудно! Мабуть, і Робінзонів, який не мав дітей і не потребував вивчати чужої мови, не було так трудно, як нам. Але все ж ми опинилися не серед пустелі, а серед живих людей, і поволі вросли в життя країни... Бразилія має свій питомий чар...” Ольга Мак ніколи не шкодувала, що повністю віддавалась тоді літературній праці, а не заповзялася продавати на базарі яйця і банани, щоб розбагатіти. На перших порах вона писала здебільшого на обгортковому папері, в якому приносили з крамниці продукти. Та редакції не зважали на той папір, публікували її твори і заохочували писати ще. Так з'явилися прекрасні романи “Бог Вогню”, “Чудасій” (котрий 1958 р. подавався до списку на здобуття Нобелівської премії в галузі літератури, як

відомо, тоді премію дістав Борис Пастернак), “Жаїра”, “Проти переконань”, “Куди йшла стежка” та сила-силенна нарисів, оповідань, легенд.

У грудні 1970 р. Ольга Мак переїздить до Канади, куди вже раніше перебралися її доньки. На той час (від 1960 року) вони з Миколою Гецем уже були в розлученні, спільне життя в них не склалося.

З Ольгою Мак ми познайомилися (спершу листовно) 1992 р., коли разом з Дмитром Чердниченком упорядковували читанки для початкової школи і нашукували тексти діяспорних письменників. Уже з першого листа (від 23 вересня 1992) було видно, як вона ставиться до свого покликання. Перечитую ті (близько п'ятдесятьох) надхненні, талановиті листи і ніби чую її голос – у ньому постійно бринить тривога за Україну. Її вражали байдужі відписи земляків, а вроджене почуття гідності не дозволяло їй принижуватися з повторними листами, проханнями та пропозиціями. Свідчення цьому – два її унікальні послання, писані перед поїздкою в Україну: “До редакції Кам'янець-Подільського Вісника” від 10 листопада 1992 р. та “До Асоціації дослідників голоду-геноциду 1932-33 рр. в Україні” від 22 квітня 1993 р. То – листи-нарис, листи-документи, повні інформації, фактів, незабутніх спогадів і емоцій. З картини пам'яті тих літ складається ціла мозаїка болю, невимовного терпіння, страждань, неймовірних трагедій, що спустошували людські душі до невпізнання. Тут теж очевидне вміння письменниці в тому самому кадрі документально передати водночас і усміх, і сльозу.

Повість “Каміння під косою” присвячена пам'яті мільйонів мучеників у сорокову річницю голодової трагедії на Україні. Доля дитбудинківського хлопця Андрія, якого до Харкова пригнав голод, виписана з глибокою симпатією. У ній прочитується доля тисяч українських дітей, що якимось дивом зуміли зберегти в нелюдських умовах страшної дійсності душевне добро й моральні чесноти. Думаю собі: як би тишилася письменниця, коли б побачила третє видання свого прекрасного твору сьогодні, що побачило світ стараннями видавництва “Лелека” цього року в Києві!..

У вересні 1993 р. у супроводі доньки Вікторії вісімдесятилітня Ольга Мак приїхала в Україну. То були мандри, насичені зустрічами зі студентами та викладачами вузів у Києві, Ніжині

та Кам'янець-Подільському. Вона відвідала Канів, Львів, у Карашині та Вільхівчику вклонилася могилам батька й сестер. Крім того, у Ніжині впізнала той будинок і ту кімнату, де народилася Мирослава. У Національній спілці письменників відбувся її творчий вечір, де вона читала етюд про останні години життя Тараса Шевченка “Суджена”, а в Чернівцях вона виступила на науковій конференції на увічнення пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-33 рр. з доповіддю “Голод з перспективи шістдесяти років”. Ще їй хотілося навідатись у Кривий Ріг, де народилася Вікторія, та не встигла. Загалом, попри втому і безкінечні переїзди, мандрівку вона вважала успішною.

Повернувшись до Канади, Ольга Мак взялася за ще один життєпис під умовною назвою “Зигзагами життя”, де почала описувати свої враження від зустрічей та знайомств на Україні. Завжди нетерпляче чекала листів і намагалася не баритися з відповіддю. Увесь час переживала за те, що в нас діється. “*Біда і скрута для мене не новина. Знаю, по чому лікоть кваши. Але тоді була молодість і була надія на краще. А в старості чи в каліцтві опинитися серед безпросвітної нужди – страшно. І байдужість до виснажених віком, до скривджених недугою – це такий злочин з боку можновладців, на який нема вибачення*”, - писала вона.

Згодом у її листах з'являється більше нарікань на здоров'я. Часом тяжкі напади недуги не давали їй докінчити листа не то що за день, а й за місяць. Вона бадьорилася, трималася духом, але вже розуміла, до чого йшлося. Переборюючи муки фізичні, вона й далі не стояла осторонь там, де її слово мало щось важити, де сумління вимагало боронити правду. Однак її сили поволі танули. Довелося лягати в лікарню. І там, у нерівному двобої з недугою вона дивувала медперсонал силою духу і, здавалося б, незнищеним почуттям гумору.

Померла Ольга Мак о першій годині ранку 18 січня 1998 року. Поховали її 22 січня на українському цвинтарі “Київ”, що міститься в Овквілі біля Торонто, де лежать вояки УПА, де спочиває поруч з нею її літературний побратим Улас Самчук і багато-багато інших достойних людей. Покищо на її могилі – скромний хрест, вінок, тиша й Мирославині квіти – достоту такі, як і вдома, на Україні.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ...

Голова СВА Ірина Куровицька
головний редактор журналу „Наше Життя” Ірена Чабан

Шановні пані!

Від імені всіх союзниць Округу Огайо висловлюємо Вам велику подяку за видання пропам'ятного числа журналу „Наше Життя”, присвяченого пам'яті жертв Голодомору 1933 р. в Україні.

Кожен читач знайде в ньому не тільки саме підтвердження політичного характеру цієї трагедії, але й те, що це чудово розуміли Уряд Сполучених Штатів Америки, їх політичні діячі та Американський Червоний Хрест. Документи без будь-яких додаткових пояснень самі розповідають про те, що цей голод був заходом проти всього українського народу. Крім того, опубліковані архівні документи розповідають про надзвичайну Акцію допомоги голодуючим під проводом Союзу Українок Америки. Дуже добре висвітлена роль комітету Незайної допомоги голодуючій Україні, який не лише голосив світові про страшну трагедію, але й закликав світову громадськість не бути байдужими і висловити своє ставлення до того, що діється в Україні, надавати можливу допомогу голодуючим.

Те, що про діяльність Союзу Українок Америки у 1933-35 рр. ми не довідуємося з чисеїс узагальнюючої статті чи наукової праці, а читаємо документи того часу, це більше підкреслює весь трагізм подій, правдиво висвітлює співпрацю СВА з державними установами Америки, з європейськими та міжнародними організаціями.

Для нас всіх опубліковані матеріали є надзвичайно важливими, а особливо для молодших поколінь та новоприбулих з України, де голод 1933 р. весь час подавався як наслідок неврожаю.

Зміст цього числа журналу викликав великий інтерес не тільки у союзниць, але й в усій українській громаді Клівленду. З повагою

І. Шкарупа, голова Округу Огайо.
Ніна Сікора, пресова референтка Округу Огайо.

СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
WORLD FEDERATION OF UKRAINIAN WOMEN'S ORGANIZATIONS
FEDERACION MUNDIAL DE ORGANIZACIONES FEMENINAS UCRANIAS
FÉDÉRATION MONDIALE DES ORGANIZATIONS DES FEMMES UKRAINIENNES
NGO IN CONSULTATIVE STATUS WITH THE ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL OF THE UNITED NATIONS & UNICEF

Executive Office: 2118A Bloor St. W., Suite 206 ☐ Toronto, Ontario ☐ Canada M6S 1M8
Tel.: (416) 762-2066 ☐ Fax: (416) 536-0592 or (416) 762-2077 ☐ Website: www.wfuwo.org

Оксана Соколик
Почесна Голова

Oksana B. Sokolyk
Honorary President

Торонто 03-02- 2004

Вельмишановна пані Ірина Куровицька
Голова Союзу Українок Америки
Факс: 212-477-4539

Дорога пані Ірино!

Хочу Вам щиро погратулювати за Ваше останнє число
"Нашого Життя" з листопада/2003, яке я саме одержала.

Воно не тільки люксово видане, дуже гарно оформлене,
але це колосальний вклад в історію Вашої організації, а
також української громади в США. Мені дуже подобається
Лідія Боднар-Балагутрак, її мистецький вислів теми
збагатив журнал. Також скульптура Роксоляни
Кардиналовської повинна десь стояти, не тільки на
обкладинці журналу... А може десь стоїть?

Пані Чабан належить за те число велике признання!

То ж ще раз - гратуюю і бажаю дальших успіхів Вашій а
властиво тепер і мой! організації.

З найкращими побажаннями на цей 2004 рік

Ващпочесна членка

Оксана Соколик

Шановні пані

Подруго Ірино Куровицька і редактор!

Тиждень тому моя дружина Олександра поштою отримала пропам'ятний примірник „Нашого Життя” присвячений Голодомору 32-33 рр. Чув я, та навіть бачив деякі з тих представлених документів. Ніколи не знав, що їх є так багато. Надзвичайний примірник.

Похвала прововоді та редакції за те видання.

Хочу запитатися, чи є можливість всі ці видані документи перенести на навутичну сторінку через "The Ukrainian Weekly", щоб були доступні цілому світові? Також чи є можливо перекласти ті документи на англійську, щоб удоступнити науковцям. Англійські документи перекласти на українську мову, щоб і на Україні знали, що українське поселення (слово діаспора не відноситься до нас українців) так багато зробило, щоб повідомити світ в тих роках що діялося в Україні!!!.

Дякую, з пошаною, СКОБ
Славко Пігут "V", Чікаго, Іл.

ЗБЕРЕЖЕМО „НАШЕ ЖИТТЯ”!

Членки 43-го Відділу ім. Олени Пчілки, Філядельфія, Па.

Вшанована мати Ірена Чабан!
Членки 43-го Відд. США ім. Олени Пчілки
середко вітають Ваш-наш журнал
„Наше життя” з його 60-ти літтями.
Тесть і слава всім тим, хто починався
і далі вирашова вкласи все найкраще,
позитивно-патріотичне, цікаве і корисне
для нас союзнок і всієї прихильниць,
які з цікавістю читають „Наше життя”

З цієї нагоди 43-й Відділ США у Філядельфії
складає 2,500 дол. зі спадку сл. п. Ірени Гаврилів –
колишньої членки нашого Відділу на пресовий Фонд
журналу „Наше Життя”. Останнє ювілейне число
надзвичайне! Дякуємо головній редакторці і всім
помічникам!

З великою пошаною і вдячністю за Вашу
працю.

Людмила Чайківська.

Дорогі членки США і читачі журналу “Наше Життя”!

Ця пожертва, схвалена Управою і членками 43-го Відділу США у Філядельфії, ще один вияв небайдужості до справ організації, доброї волі і щирих намірів продовжити видавання журналу у час непередбачених фінансових труднощів.

Щомісячно отримуємо щедрі пожертви і листи, у яких членки відкликаються на неодноразові тривожні дописи голови США і схвалюють заклик головного редактора „Збережімо журнал ‘Наше Життя’!”.

Союзнянки завжди відгукуються на чужу біду, сьогодні поспішають з допомогою своєму журналові, щоб і надалі щомісяця читати і писати про наше життя – життя Союзу Українок Америки.

Дякуємо щиро всім, хто вже взяв гарячу участь і надіємось на продовження цього вияву розуміння, що і об’єднує нас упродовж 79 років.

Ірина Куровицька, голова США.
Ірена Чабан, головний редактор журналу.

СТОРІНКИ МИНУЛОГО...

ГІМН СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

сop. М.О. ГАЙВОРОНСЬКИЙ

СОПР. I

matziale maestoso

1 ПЕР СЕС - ТРН В ГО - РУ О - ЧИ І:
2 НАС КЛН - ЧЕ ДУХ ГЕ - - РО - ІВ І:
3 НЕ БРАК - НЕ В НАС ВІД - ВА - ГН , НЕ

ДУ - ХА ПІД - НЕ - СМ СТР - ЧА - ТН КРА - ШУ ДО - ЛЮ МН
ВІД - ІВ ВІСО - ПОТЬ - Ш + А ГО - ДІ НАМ ГА - Р - ТН СІЗ -
СТРАД - НІВ ДО - РОГ НАМ , МН ПРАГ - НЕМ ШАС - ТЯ ДО - ДІ О -

РА - ХОМ ВСІ І - - ДІМ : ВІСІ СЮ - ДІТЬ ЯС - НЕ СОН - ЦЕ ЯДІ
- ДІЛ - НО ЧАС В ХУР - Ш , З ПРА - ПО - РОМ СМ - НЬО ХОД - ТИМ ВІС -
- НУ - КАМ І СМ - НАМ , МН - ІДЕМ НА РІД - НУ НІ - ВУ , А

ВКРА - І - НН ДО - ЧОК НАС КЛН - ЧЕ ВСІХ ДО ПРА - Ш СО -
РЕД ІДЕМ КРОК У КРОК , А ГАС - ЛО ВСІХ НАС БУ - ДЕ СО -
ПРА - ЦІ НАМ ВІ - НОК , БО НАС У - СІХ СІД - НА - Є СО -

-ЮЗ УК - РА - І - НОК , НАС КЛН - ЧЕ ВСІХ ДО ПРА - Ш СО -
-ЮЗ УК - РА - І - НОК , А ГАС - ЛО ВСІХ НАС БУ - ДЕ СО -
-ЮЗ УК - РА - І - НОК , БО НАС У - СІХ СІД - НА - Є СО -

-ЮЗ УК - РА - І - НОК
-ЮЗ УК - РА - І - НОК
-ЮЗ УК - РА - І - НОК

Бофало Н.Й. 17. березня 1933.

Вп. Пані Лотоцька!

Я уложив ось такий вірш і назвав це гімн Союзу Українок. Рівнож підробив і мелодію тай вже вчужіночий хор. Хочемо цю піснею отворити концерт отворення нашого СУ ч. 49 в Бофало - 2. квітня.

Вчимося мелодію ч.1., бо ч. 2 трохи затрудна.

Я зашлю до нашого Улюбленого Композитора М. Гайворонського - то може Він опрацює як належить, та коли воно надасться, буде можна співати по СУ як гімн цієї організації.

Будьте ласкаві поважні Пані перегляньте це і якщо будете з п. Гайворонським - поговоріть з ним про це. Тимчасом я йому від себе напишу.

В нас справа відділу СУ поки що стоїть добре, щоб тільки як зжилися жінки гр. Кат. Громади з Православними а все піде в порядку.

На Бога надія, що якось погодяться...

Бажаючи всього Блага
остаю з належним поважанням

o. С. Муційчук
448. Е.К.ст.

Бофало, Н.Й., 17 березня 1933.

Вп. Пані Лотоцька!
Я уложив ось такий вірш і назвав це гімн Союзу Українок. Рівнож підробив і мелодію тай вже вчужіночий хор. Хочемо цю піснею отворити концерт отворення нашого СУ ч. 49 в Бофало – 2 квітня.

Вчимося мелодію ч.1, бо ч. 2 трохи затрудна.

Я зашлю до нашого Улюбленого Композитора М. Гайворонського – то може Він опрацює як належить, та коли воно надасться, буде можна співати по СУ як гімн цієї організації.

Будьте ласкаві поважні Пані перегляньте це і якщо будете з п. Гайворонським – поговоріть з ним про це. Тимчасом я йому від себе напишу.

В нас справа відділу СУ поки що стоїть добре, щоб тільки як зжилися жінки гр. Кат. Громади з Православними а все піде в порядку.

На Бога надія, що якось погодяться...

Бажаючи всього Блага,

остаю з належним поважанням

o. С. Муційчук

(Зберігаємо правопис оригіналу.)

Founder of
The Ukrainian Museum in NYC

Honorary President
Anna Krawczuk

President
Iryna Kurowycky

Vice Presidents
Maria Tomorug
Sophia Hewryk
Oxana Farion
Mocnia Voyevodka-Slonievsky

Recording Secretary
Marta Danyluk

Corresponding Secretary
Ukrainian

Corresponding Secretary
English
Christina Jarema

Financial Secretary
Nadia Cwisch

Treasurer
Melania Hrybowych

Press
Kateryna Nemyra

Members-At-Large
Martha Bohachovsky-Chomisk
Irena Stecki

Committee Chairs
Social Welfare - Barbara Bachynsky
Education - Katherine Iwaszyn
Art/Museum - Maria Pazuniak
Scholarship/Student Sponsorship
Program - Maria Polanskyj
Archives - Olga Tryniak
Ecology -

Auditing Committee
Joanna Rarych
Nadia Shmigel
Renata A. Zajac
Lidia Zakrewsky
Christine Melnyk

"Our Life"
Editor in Chief
Irena Chaban
English Editor
Tamara Stadnychenko

Ukrainian National Women's League of America, Inc. Союз Українок Америки

203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003
Tel: (212) 533-4646 • Fax: (212) 533-5237 • E-mail: unwla@unwla.org • Website: www.unwla.org

Лютий, 2004 р.

В. П. Ірена Ярославич, головний редактор газети "Свобода"
Парсипані, Н.Дж.

Шановна і дорога пані Ірено!

Найдавніша широковідома українська газета "Свобода" помістила передрук архівних документів із журналу "Наше Життя" за листопад 2003 року.

Це число журналу – органу Союзу Українок Америки – появилось завдяки спонсорській підтримці Українського Банку "Самопоміч" і було присвячене висвітленню маловідомих фактів з життя організації, а саме – допомоги СУА Україні в час Голодомору.

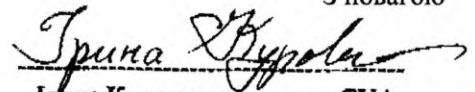
Продовжуючи традиції виявляти живу участь у праці української громади, цією публікацією Ви, пані Ірено, підтвердили важливість праці СУА, так як це зробили Ваші попередники, погоджуючись бути членами дорадчого комітету "Негайної допомоги голодуючій Україні".

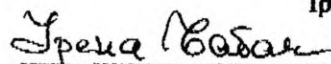
Екзекутива, Головна Управа, Редакційна колегія та все членство Союзу Українок Америки щиро вдячні Вам, редакторів Левкові Хмельковському та всім, хто працював над цим матеріалом.

Ми дякуємо і за те, що упродовж багатьох десятиліть СУА відчуває прихильність редакторів часопису „Свободи”, які на своїх сторінках безвідмовно поміщували дописи з життя організації.

У січні цього року журналові „Наше Життя” виповнилося 60, і Ваша доброзичливість була для нас приязним вітанням з нагоди ювілею.

З повагою

Ірина Куровицька, голова СУА.

Ірена Чабан, головний редактор журналу „Наше Життя”.

МОЇ СПОМИНИ З ПОДОРОЖІ ДО РИМУ

Грудень 2003 р. я провела в Римі. Приїхала на святкування 40-ліття Українського Католицького Університету разом зі своїм сином о. Тарасом, парохом церкви Пресвятої Трійці в Силвері-Спрингу біля Вашингтону, який у 1970-их рр. був між першими студентами, як і його брат Борис, тепер єпископ Гліб, Апостольський візитатор для українців в Італії.

Мій сентимент до УКУ в Римі пов'язаний ще й з тим, що мій покійний чоловік д-р Богдан Лончина був його деканом та директором Літніх курсів для академічної молоді, яка приїздила до Риму з усієї діаспори.

Святкування проходило 6 і 7 грудня в будинку університету, а почалося архієрейською Службою Божою в Соборі Святої Софії та панахидою за померлих Патріярха Йосифа, професорів і студентів, включаючи і професора Мирослава Лабуньку, який несподівано відійшов у вічність напередодні виїзду до Риму.

Програма була поділена на дві частини: 1. – історичні аспекти заснування і діяльності УКУ в Римі; 2. – майбутнє та перспективи дальшого розвитку. Точніші звіdomлення будуть появлятися в нашій пресі, а я хочу поділитися своїми враженнями.

До Риму на ці святкування приїхали також подружжя Колодчини. Ми разом оглядали руїни Форум Романум та їздили до Ассізі, де жив св. Франціск. Там кілька років тому землетрус знищив будівлі, а також фрески в базиліці св. Франціска, але італійські мистці дуже вміло їх реставрують.

У базиліці о. Тарас відслужив Літургію, а потім ми зійшли до крипти, щоб помолитися на гробі того великого святого XIII ст. – патрона Італії. Опісля ми зайшли до церкви св. Клари, а потім відвідали церкву, яку збудував св. Франціск і яка тепер знаходиться усередині величавого храму “Санта Марія делі Анджелі”. Це – церква в церкві.

У неділю, 14 грудня, італійські летуни та ветерани у Віареджіо влаштували свято “Мадонна ді Лорето” і запросили владика Гліба, щоб відправив їм Службу Божу. Вони хотіли також висловити свою вдячність укра-

їнцям, які по-людяному ставилися до них під час II світової війни, коли італійські частини перебували на українських землях. Після “пугчу” в Італії німці арештували італійців та повивозили їх до концентраційних таборів. Багато з них загинуло, аж кінець війни дав змогу декому вижити. Цю історію оповідав один із них – генерал.

Літургія правилася в церкві добродійної організації, яка провадить клініку для бідних “Мізерікордія”. Там працюють 4 сестри св. Вікентія з України. До церкви прийшло також багато українок, які приїхали в Італію на заробітки. Мають вони свого священника, який також служив разом з владикою і о. Тарасом. Служба правилася по-італійському, а сестри провадили співом. Святкування продовжувалися обідом в клубі летунів над морем.

На зворотному шляху ми заїхали ще до Пізи. Оглядали „похилену вежу” лиш ззовні, бо було вже пізно.

Великою подією для нас була приватна аудієнція в папи Івана Павла II в понеділок, 15 грудня. Це була дуже зворушлива зустріч. Отець Тарас попросив благословення для своїх парафіян, а я – для своєї родини.

Хочу поділитися ще одним переживанням. У неділю, 21 грудня, я їздила з сином, владикою Глібом, до Падови, бо й там є наша громада. До неї доїжджає раз на місяць священник з Венеції о. Олексій Саранчук. Люди зорганізували собі гарний хор.

Але ця поїздка була пов'язана ще з другою, до Пйовене, куди владика запросили італійці. Ось коротке пояснення.

До того містечка спроваджували чорнобильських дітей на відпочинок улітку. Одна італійка, вдова, прийняла до себе 11-літнього хлопчину Юрчика, що був сиротою. Він мав уже незабаром від'їздити, але пішов купатися до басейну, ударився головою і, хоч його вирятували, наслідки були фатальні: дістав ушкодження мозку. Це сталося 2 роки тому. Його мали відслати в Україну, але ця жінка подбала, щоб Юрчика залишити в Італії, бо була свідомо того, що в Україні не було б кому ним опікуватися.

**ПЕРЕД „АВТОПОРТРЕТОМ ЗІ СВІЧКОЮ”
Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

Ви, хто щедро платив на відомий мотив
дань усім одноденкам,
а на кручу зіниці камінні котив, –
не клянїться Шевченком.

Хоч насунули смушком собі на чоло
правдолюбїє кволе,
там, де триста як скло товариства лягло,
Не було вас ніколи.

Під воротами, звідки нема вороття,
гримав попїл у груди, –
п'ястуком каяття обчухрали життя...
Вас і завтра не буде.

Ані вдень, ні вночі піднебесні ключі
не дістать окоренком –
неспроста шукачїв, що ішли при свічі,
ви лякали Шевченком.

Та не клятви кликуш і не платний кунтуш
у шевченковїм спадку,
а кошуля катуш, а незгашених душ
піднебесна загадка.

І хоча шукача водномить від ключа
ви плечем одїтрете,
але світить йому молоденька свіча –
та, що з „Автопортрета”!

(1988)

Найбільше зворушує те, що чужа жінка зі своїми двома дочками з великою ніжністю, терпеливістю і любов'ю доглядає хлопчика.

А ось ще одна історія. В одній родині під час вакацій над морем потонув 5-літній син Стефано Ренон. На похороні люди зібрали 3,000 євро, і родина вирішила цими грїшми допомогти дітям в Україні. Пожертву передали в реабілітаційний центр „Джерело”, у Львові. Тепер там є кімната в пам'ять про Стефано. 19 вересня минулого року мій син відслужив Службу Божу для дітей у „Джерелі”, а в грудні парох запросив відслужити Літургію в їхній церкві. Це було саме в неділю, 21 грудня. При тій нагоді люди знову зібрали 2,500 євро, за які можна буде цю кімнату відповідно облаштувати.

Це доказ, що маємо багато приятелів і серед італійців, і подиву гідна їхня благородність!

На Рїздво ми ходили з нашими людьми колядувати біля вертепу на площі св. Петра. Наших заробїтчан в Італії дуже багато: за офіційною статистикою близько 100 тисяч, але насправді 200 – 250 тисяч. Це велика трагедія нашого народу. Дай Боже, щоб у нашій державі змінилися обставини та щоб люди не мусїли покидати своєї батьківщини і свої сім'ї задля кусня хліба.

Орися Лончина.

Лїворуч: Орися Лончина, Юрчик з опікункою і владика Глїб Лончина.

Владика Глїб з родиною Ренон.

УКРАЇНСЬКІ АРХІВИ В АМЕРИЦІ

Архіви – це інституції, які зберігають документацію різних періодів цивілізації з усіх ділянок життя: культурної, політичної, релігійної громадської.

Наша історія буде писатись і в дальших віках, а щоб майбутні дослідники, могли писати історію наших часів, їм треба залишити архіви-документацію.

Слово „архів” (грецького походження), не всім зрозуміле, більш зрозуміле слово „музей”, бо його експонати можна частіше побачити, тоді як документація зберігається в друкованій формі без світла і змін температури.

Ціль архівів – зберігати документацію, щоб майбутні покоління знали, хто ми були, що творили, що писали, за що боролись. В англійських енциклопедіях пояснюється це слово так: „Archives – a place where documents or record relating to the activities, rights, claims, treaties, constitutions, families, communities or nation records are kept”.

Процес зберігання документації вимагає великого знання і техніки. У нас архівів залишилось небагато. Росія вивезла їх частинно до себе, присвоївши нашу історію, частинно знищила: пам’ятаємо, як згоріла бібліотека в Києві, де містились також архіви. Українські патріоти, ризикуючи життям зберігали у приватних домах наші архівні цінності.

Союз Українок Америки зберіг багато документації про працю організації, її членок у різних ділянках життя. СУА має надзвичайно багатий архів, який зберігається у приміщеннях Головної Управи, а також в округах та відділах. У 1998 р. Екзекутива СУА, змушена обставинами, вирішила скласти свій архів у Центрі Досліджень Історії Іміграції (Immigration History Research Center – IHRC) при Університеті Мінесоти у Мінеаполісі, МН, де вступ до архіву мають науковці та студенти для вивчення окремих 24-ох етнічних груп у США, які зберігають тут свої архіви.

В останні роки, відколи Україна стала вільною державою, науковці з України відвідують архів IHRC, вони знають, що тут переховуються архіви українських громадських інституцій, наприклад, Українського Народного Союзу, ЗУАДКу, Братського Союзу, також науковців, письменників, мистців та громадських діячів. Ректор і проректор Національного університету Острозька академія відвідали у 2002 р. IHRC. Після оглянення української частини архіву вони були вражені кількістю документів з життя українських поселенців у США. Повернувшись до Острога, вони відкрили при Академії Інститут вивчення діаспори. Під час відвідин д-ра Володимира Євтухова, голови Інституту соціології Національної Академії Наук України, директор архіву Рудольф Веколі подарував йому три томи Індeksu газети „Свобода”, які були виготовлені та видані коштом Українського Народного Союзу та IHRC. Архів Союзу Українок Америки вже є частинно пересланий (54 архівні пачки) до Центру Досліджень Історії Іміграції у Мінеаполісі, МН, і там зберігається для наступних поколінь.

Джерела: Українські архіви. Я. Салецький. „Свобода” 02-26-87.

„Ідуть книги”. Н. Конопка. „Свобода” 1-2-2000.

„Svoboda”, “Select Index”, Памфлет IHRC.

Усміхнися

– Ми домовилися з вами, що ви здасте у видавництво десять своїх оповідань, а ви принесли п’ятнадцять, – сказав редактор початківцю.

– Пробачте, пане редакторе, але я врахував і процент опилків при шліфуванні.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

Vol. LXI

MARCH 2004

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

FROM THE DESK OF THE PRESIDENT

The forty-eighth session of the Commission on the Status of Women will be held March 1 through March 15, 2004. One of the topics to be addressed during this session is "The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality," a very important topic indeed when we consider that in most societies, men still exercise preponderant power in every sphere of life.

More than fifty-five years after the adoption of the Universal Declaration of Human Rights, women throughout the world are still struggling to attain the equal rights and dignity for all human beings enshrined in the declaration's Article 1.

Thus, in addressing the role of men in gender equality, one question participants in the session will confront is whether men are ready to be partners in sharing the responsibilities and removing all the obstacles to women's active participation in all spheres of public and private life. One obvious response to this question is that change may be accomplished in some cultures faster and more easily than in others. Another is that needed changes will come only if education about gender roles and gender inequality come first.

One must start teaching this process at the earliest age in children's lives, and it must start at home. Boys and girls should share equally in family responsibilities. Young men need to be educated to respect women's self-determination and to share responsibility with women in matters of parenthood. Leaders at all levels, as well as parents and educators, should support positive male role models who can teach boys to become gender-sensitive adults. Men in powermaking positions should take the lead in changing the gender-based division of labor in new economic structures where women and men enjoy equal treatment, pay, and power.

It is anticipated that this topic, as it will be addressed at the forty-eighth session of the Commission on the Status of Women, will generate insights and practical advice for men and women alike. Implementing change will require input from members of both genders. Since government has the primary responsibility of protecting women's rights as human rights and of promoting gender equality, all governments worldwide might begin by removing gender hierarchies and promoting gender balance in policymaking.

At issue here as well is the seamy side of gender differences, which governments of all civilized nations need to address more quickly and more diligently. The human rights catastrophe presented by sexual exploitation of women and girls (including sex trafficking, the Internet bride industry, pornography, and sex tourism), must be urgently addressed by men, for it is men who are creating the demands for this global industry. Thus it is men who must take action in opposing the organized crime related to this heinous exploitation of women. If there is a demand, there will be supply. If demand is eliminated, supply will cease to be an issue of concern. Today, however, this exploitation is big money in every language and in every country and money is power that very few men want to relinquish.

Here, individual governments can do far more than they are doing. The absence of well-defined rules of labor relations concerning teenagers and women and the inefficient assistance rendered by state bodies to help teenagers and women to find employment often result in illegal exploitation, including sexual exploitation.

At the global level, governments need to improve compliance with commitments to gender equality that were made in the Beijing Platform for Action, adopted by the Fourth World Conference on Women in September 1995. Since the Beijing Conference it has been increasingly underlined that attention to gender perspectives must be achieved at all levels.

The report that will be issued by the Commission will contribute to furthering international understanding of this topic and will influence the work of the United Nations on the promotion of gender equality. Maybe just maybe with gender equality awareness at all levels of our lives, women may finally reach a long-awaited destination and a long-awaited destiny.

The Goldenhair Star of Shevchenko's Life

This year, Ukrainians around the world will be commemorating the 190th anniversary of the birth of Taras Shevchenko, our greatest poet. As we celebrate the 60th anniversary of our magazine, we share with you another glimpse from the past. The article below, compiled by Professor Pavlo Zaycev, was originally published in the March 1944 issue of Our Life.

In the year 1817, to Ivan Psiol, an official to the civilian Government of Poltava, a daughter was born, who was named Glafira. Her parents died when she was only three years old, and the Psiol children were adopted by the Princess Repnin.

The Repnins, together with the Psiol children, had to retire from Poltava in 1834 to their estate in Yahoty, because Czar Nicholas I had removed Prince Repnin from the office of Governor of Potava for his Ukrainian separatist leanings.

A very welcome guest appeared in the Yahoty palace in the early 1840's. He was Taras Shevchenko, then already famous as a painter and poet. Young Princess Barbara Repnin was deeply in love with him, but Shevchenko immediately turned more of his attention to the Princess' foster sister Glafira. Barbara suffered in her jealousy, but later loyally wrote in her autobiography about Glafira's superior qualities. She credited Glafira with beautiful golden hair, charm, intelligence, and unusual artistic abilities as a painter. As to Shevchenko, Princess Repnin admits that Glafira was "the sun in his life".

Did Glafira return Shevchenko's feelings for her? Undoubtedly so, although in the palace's atmosphere filled with old world conventions she had to

conceal her real feelings. This friendship of several months ended with Shevchenko's departure in January 1844. Soon after this parting, in early 1846, Glafira was married to Count Peter Dunin Borkowsky, who left her a widow, dying of consumption a year later.

As a widow Glafira returned to the Repnin's household and there soon learned of Shevchenko's exile. All her letters to Shevchenko dating to that period, although restrained in tone, as behooved a widow at that time, nevertheless show much sympathy for his suffering and interest in his fate.

Writing to Shevchenko on the occasion of the New Year 1848 (?), She has this to say: "What should I wish you for the coming New Year? God's blessing, suffering and tears to fill and freshen the emptiness of your life."

We may well guess that in mentioning a void in life and tears, as a measure of relief, Glafira was probably depicting also her own frustrated life.

Among Glafira's paintings perhaps the most valuable are two sketches which she made of Shevchenko's head in 1843. Experts declare them to be very accurate in portraying Shevchenko's characteristic nervous disposition.

**The National Board of the
Ukrainian National Women's League of America
is proud to announce that the XXVIII UNWLA Convention
and the 80th Anniversary of the UNWLA
will be hosted by the Regional Council of Central New York
on May 27-30, 2005
in Albany, the Capital of New York State**

This historical capital, firmly rooted in history and heritage, showcases centuries of regional art and yet is home to cutting edge technology, which is spurring a vibrant future. The Capital Region, which celebrates the old and the new, offers a perfect setting for the XXVIII Convention as UNWLA members reflect on the past 80 years and make plans for the future. Further information will be published as details become available.

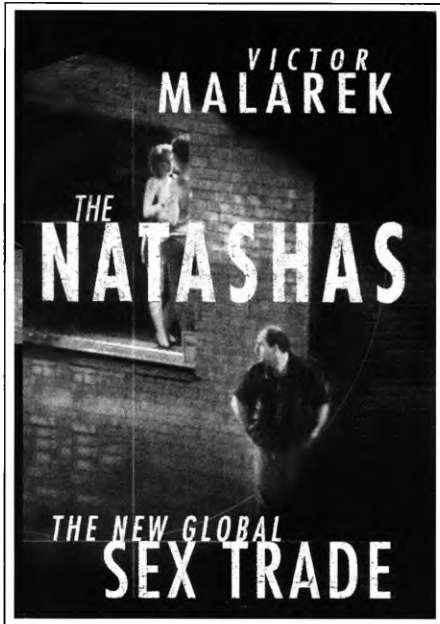
Members of the Convention Executive Committee

*Chairperson: Marianna Zajac
Vice-Chair: Vera N. Kushnir
Secretary: Alisa Serdyuk
Treasurer: Olya Drozdowycz*

The Natashas: The New Global Sex Trade

A review by Borys Prokopovych

The “Natashas” are part of a vast new underground economy—the trafficking of women and children. Groups like Amnesty International and UNICEF have been sounding the alarm about this modern day slavery for years. Now a new book by reporter Victor Malarek—The Natashas: The New Global Sex Trade (Viking, Toronto, Canada, 2003. 274 pages, \$36)—paints a harrowing picture of this merchandising of human beings. According to the UN, the buying and selling of human flesh for the worldwide sex industry is organized crime’s fastest growing business with up to 2 million people worldwide—mostly women and children—trafficked into the sex trade every year.

The name “Natasha” is the generic name given to the estimated 900,000 girls and women who are trafficked over international borders into sexual slavery each year. Most of these women are smuggled into the Middle East, Asia, and North America. The trafficking of human beings is now the third-largest moneymaking venture in the world, after illegal weapons and drugs, generating about \$12 billion a year in illicit income.

Malarek's book begins with the story of MARIKA, a 19-year old Ukrainian woman who accepts a job as a waitress in Tel Aviv that she found through a job agency. As soon as she gets off the plane, she is whisked away with three other girls and locked in a room with no beds, no food, and no water. The next day they are told to disrobe and are looked over by the owner. He tells them they have been purchased for \$10,000 each and will be his property until they can pay him \$20,000. Their only way to make money is to have sex with men unknown to them. They are beaten

and raped when they disobey any of the owners' and clients' demands.

In the two years he spent researching this heinous international problem, Victor Malarek has gathered hundreds of these stories. The trafficking of women is, in essence, modern slavery. Lured by the promise of jobs overseas, millions of women leave their homes, hoping to reduce the poverty in which their families live or simply to escape political oppression. When they apply for these generally nonexistent jobs, they are kidnapped by traffickers, smuggled across borders, and sold into sexual slavery.

For the traffickers, it is a lucrative enterprise. It is very much a “win-win” type of business: the “exporter” can make several thousand dollars a head, with very little overhead, while the “owner” can usually make back his initial investment within a few days. By forcing the women under his control to work as many as 15 hours a day, six or seven days a week, and paying them only enough for food and cigarettes, a pimp can rake in anywhere from \$75,000 to \$250,000 per woman, according to the police agency Interpol. Moreover the “risk-benefit ratio” is much better than running guns or peddling drugs because legal sanctions tend to be much lighter—when they are enforced at all.

There is no lack of raw material. In the old Soviet bloc, the return of capitalism since 1990 has been an unmitigated disaster for the great majority of the population. Unemployment is rampant, the social safety net has been all but destroyed, and living standards have collapsed—in short, there is destitution on a colossal scale. Desperate people are easy prey. An ad in a local paper promising jobs in the West as secretaries, models, waitresses or nannies nets hundreds of applicants. Or there are orphanages where a crop of 16 or 17-year-olds can easily be “harvested,” since the cash-strapped institutions are only too glad to have these children taken off their hands, and some officials knowingly collude with a supposedly long-lost “uncle” or “aunt” who suddenly turns up to take a girl “home.”

During the last decade, hundreds of thousands of women from Russia, Ukraine, Moldova and Romania have been sold into slavery as prostitutes. Crime syndicates use a variety of methods to capture young women. Malarek provides copious examples. A girl walking down a road in Moldova is forced into a car. An overflowing Romanian orphanage receives a visit from “social workers” offering “apprentice programs” for adolescent girls. A young Ukrainian woman, desperate to help her starving parents, responds to a newspaper ad to work in Germany. An ambitious young graduate signs up with what appears to be a legitimate foreign corporation during a job fair at a Russian university.

The author's description of what occurs next makes the reader cringe. The women, entrusting their lives to unscrupulous traffickers, are packed off to various training centres, particularly in the Balkans. Transported westward to be “broken,” they are raped, beaten, and terrorized into submission. Then they are ready to be auctioned off to the highest bidder, often in much the same way as a cattle sale.

In cities such as Belgrade, Yugoslavia, stunned women stand naked in secluded apartments waiting to be bought by pimps. Here, a woman can be sold for as little as \$500 or as much as \$10,000. After being sold, she will be locked in a room, fed one meal a day, burned with cigarettes to destroy her self-esteem, and forced to have sex with up to a dozen men a day, seven days a week, until exhaustion or disease wipe out her market value.

In Germany, up to half a million Eastern European women work as prostitutes. The streets of Italy are lined with Romanian and Moldovan teenagers. Other serious offenders include Greece, Turkey, and South Korea; many of the “Natashas” also end up in Toronto, Chicago, or Los Angeles. Among Malarek's most shocking claims is that on a per capita basis the two countries with the most voracious appetites for Eastern European women are Bosnia and Israel.

With respect to Bosnia, Malarek provides an unsavory explanation. Prostitution in Bosnia sprang up to serve the United Nations troops and international aid workers who flooded into the country at the end of the war in the former Yugoslavia. Malarek underscores the irony of these supposed emissaries of civilization feeding a barbaric industry with descriptions: 60-year-old U.S. military officers showing up at social events with their 14-year-old sex slaves. UN police demand “freebies” in return for curtailing raids on brothels packed with UN soldiers. At a place called the Arizona Market in northwestern Bosnia, “The girls appear naked on stage with numbers in their hands. Men walk

up, touch their flesh, inspect their skin and even look into their mouths before they make a bid.”

In Israel, it is common to blame rampant prostitution on foreign guest workers. But Malarek argues that these men lack the money to buy sex. Israel's “Natashas,” smuggled in via Egypt, service an estimated one million men a month. Many of the “clients” are Orthodox Jews. Malarek quotes Israeli anti-prostitution campaigner Nissan Ben-Ami: “You see a lot of . . . very, very religious men—because these men need sex but the women in their society cannot give it to them when they want it.”

In every country where women are trafficked, the police are involved. Enforcement is cosmetic and judges refuse to take the word of a “foreign whore” over that of a local businessman. International plans to crack down on trafficking collapsed earlier this year when the United States backed out of the projected plans to avoid imposing economic sanctions on Israel, Russia, South Korea, and Greece.

Corruption opens borders and secures whatever documents are needed. The women are locked up when they are not working and have no contact with the outside world. The few who are brave enough to go to the police find themselves treated as criminals: typically they are jailed and deported as illegal aliens. Given that the police are often “customers” themselves, the sense of isolation and helplessness these women feel must be overwhelming.

Brutal measures, including murder, are used against anyone attempting to escape. But for those who do manage it or who are deported, the nightmare does not end: as many as half of them end up being re-trafficked. Usually the ordeal ends only when the women are no longer marketable, often because they have contracted AIDS or some other sexually transmitted disease. Then they are simply tossed aside like garbage, to make way for fresh recruits. Inevitably, the horror of it all drives some of them to suicide.

Malarek posits that the most appalling aspects of the trade is the targeting of orphans throughout Eastern Europe and cites official statistics from government agencies. In March 2003, for example, the U.S. State Department reported a “pattern of trafficking” involving orphans in Moldova. According to the Country Reports on Human Rights Practices, the girls at risk are those who “must leave orphanages when they graduate,” usually at sixteen or seventeen. Most have no source of funds for living expenses or any education or training to get a job. Traffickers often know precisely when these girls are to be turned out of the institutions (“some orphanage directors sold information . . . to traffickers”) and are waiting for them,

job offers in hand. The State Department also notes that throughout Russia, there are “reports of children being kidnapped or purchased from . . . orphanages for sexual abuse and child pornography” and that child prostitution is “widespread” in orphanages in Ukraine. In Romania, “many orphanages are complicit in letting girls fall victim to trafficking networks.” Vast armies of Russian children who have run away from brutal orphanages wander the streets of Moscow and St. Petersburg.

The author points out that most people have no idea that these women and children even exist. Except for the street trade, they are largely invisible, held behind locked doors in apartments, brothels, massage parlors, and bars. To their clients, they are nothing more than interchangeable bodies. It does not matter that they are enslaved; sex for money is a business transaction. To their owners and pimps, they are perishable goods to be used to the fullest before they spoil. And to the gangs who traffic in these women and children, they are one of the most profitable forms of business in existence today.

Malarek also provides a historical perspective. The international bazaar for women is nothing new—Asian women have been a basic commodity for years, and armies of men still flock to Bangkok and Manila on sex junkets. He explains, however, that over the past three decades, the world has witnessed four distinct waves of trafficking for sexual exploitation: first in Southeast Asia, then Africa, Latin America and now eastern Europe. The first wave of trafficked women came from Southeast Asia in the 1970s and was composed mostly of Thai and Filipino women. The second wave arrived in the early 1980s and was made up of women from Africa, mainly Ghana and Nigeria. The third wave, from Latin America, followed right behind and comprised women mostly from Colombia, Brazil and the Dominican Republic. The latest traffic, from Eastern and Central Europe, has been dubbed “the Fourth Wave” and the speed and proportion are truly staggering. Just a decade ago, these women did not even register on the radar screen. Today, they represent more than 25 percent of the trade.

As Malarek contends, wherever destitution is rife, the social plague of the sex trade flourishes. As long as the marketplace is the decisive factor in society and as long as the bottom line in human affairs is measured in dollars and cents, there will always be an irresistible pressure to turn sex into a commodity. Sex-slave trafficking is a booming industry, run with ruthless efficiency by powerful, multinational criminal networks. These are not casual criminals. They run well-funded, well-organized, influential organizations.

They know their business inside out and respond to changes in the market with a speed unmatched by even the most competitive corporations. Their expertise and their ability to exploit the market are surpassed only by their disregard for human life. Women are bought, sold and hired out like any other product. The bottom line is profit.

The outlook is sobering and *The Natashas* includes a bleak description of changes in the trafficking business. Organized crime groups are increasingly moving toward large hierarchical structures. They no longer want to deal with middlemen. They want to run the schemes for themselves—from recruitment to final exploitation. According to Europol's 2002 Crime Assessment report, Trafficking in Human Beings into the European Union, will “increase the profitability, efficiency and security of operations.” The report reflects that within these crime groups there is a desire to be more in control of all elements of the trade, perhaps indicating the elevation of trafficking in human beings within the wider portfolio of organized criminal activity.

Urgent cables, reports and alerts from criminal intelligence-gathering agencies and police forces around the world are also cited in the book, painting a frightening picture of these heightened activities. The most formidable threat to vulnerable Slavic women today is Russian organized crime whose syndicates, now numbering more than 200, are active in 58 countries around the world, including Austria, Germany, Belgium, Holland, Italy, Hungary, Poland, Turkey, Israel, Canada and the United States. Most have their grip on prostitution rackets although they are also behind huge extortion and fraud schemes.

The United Nations sanctimoniously condemns this new slavery while their own personnel have been directly implicated in the sex trade in Bosnia. Condemnations from governments change nothing. As Malarek points out, it is time we did more than bemoan the latest victims. It is time we figured out how to stop a “fifth wave” from happening.

Often described as a crusading reporter, **Victor Malarek** has been a journalist for over 30 years and was one of the first journalists to report on the 1970 FLQ-October Crisis. In 1976, Malarek joined *The Globe and Mail*, where he garnered three prestigious Governor General's Awards for meritorious public service in journalism. From 1990 to 2000, he was host of CBC's award-winning investigative documentary current affairs show, *The Fifth Estate*. He is the author of four books and is currently the investigations editor for *The Globe and Mail*.

Walk out of the Room

Bohdan Ihor Antonych, 1933

Walk out of the room, walk out of the room
open the window.

The moon is full, the wind has wings
the night – heady like strong wine.

Look: circles of darkness
embrace the land.

Listen: the leaves rustle,
delicate as silk.

The glimmering distance, a silver necklace
of sparkling stars.

The unknown calls mysteriously,
returning eternity's glance.

Walk out of the room, walk out of the room
open the doors.

Into the infinite blue of the sky the cool breeze
blows away bad dreams.

(Translated by Virlana Tkacz and Wanda Phipps)

A Woman's Heart

by Ihor Magun, M.D., F.A.C.P.

Despite the increased knowledge of cardiovascular disease, heart disease remains the leading cause of death of women in the United States and in other developed countries of the world. One of the major problems encountered by women with cardiac problems is that they do not experience chest pain. This delays treatment or worse, forgoes it altogether. Nearly two thirds of women die suddenly without any recognizable symptom of heart disease.

The American Heart Association, in collaboration with eleven other professional and government organizations, has recently published the first set of guidelines for the prevention of cardiovascular disease in adult women. This publication is unprecedented. The published guidelines are built on the premise that cardiovascular disease is a continuum of risk factors which develop over time. No longer can one assume that either heart disease is present or is not present.

The panel that compiled the guidelines established categories for heart disease risk: high, interme-

diate, or low risk. These categories determine the intensity of the appropriate preventive therapy with recommendations dependent on the level of risk. High risk women are women who already have established coronary heart disease, diabetes, chronic kidney disease, abdominal aortic aneurysm, carotid (neck) artery disease. Intermediate risk factors include subclinical coronary artery disease (e.g. coronary calcifications as seen on an ultrafast CAT scan), relatives with an early onset of atherosclerotic coronary artery disease (age 55 or lower in a male relative and age 65 or lower in a female relative). Low risk factors include obesity, smoking, and elevated cholesterol. Obviously there is some overlapping within these categories.

Lifestyle changes are recommended across all risk categories both as prevention and as a means of reducing existing heart disease. These include smoking cessation, adequate weight reduction/maintenance and improved nutrition. The optimal diet should include a variety of fruits, vegetables, grains, low-fat or nonfat dairy products, fish, legumes and sources of protein low in saturated fat (lean meats). Saturated fat should be limited to less than 10 percent of calories and cholesterol should be limited to less than 300 milligrams per day. It is a good idea to read labels for information. Remember, any product that comes from a plant has no cholesterol. Any product that comes from an animal has cholesterol unless it has been artificially removed.

Control of lipids (fats) is recommended for both intermediate and high-risk women. Using medications to lower cholesterol (statins) is now recommended for high-risk women who have favorable cholesterol numbers. The objective is to get the numbers even lower. Many recent studies have shown the benefit of lower numbers.

Women who have an irregular heart beat called atrial fibrillation should be on a blood thinner called warfarin (coumadin). Individuals with diabetes should have lifestyle and pharmacologic interventions to obtain an optimal glucose level. Aspirin is recommended for high-risk women and not recommended for low-risk women. Hormone therapy and antioxidant vitamin supplements are not recommended because of unproven benefits; they may even have adverse effects.

A campaign called Go Red For Women has been launched to raise awareness of heart disease in women. The symbol for the campaign is a red dress pin that attracts attention and serves as a reminder for women to think seriously about heart health. Let us all join in the nationwide effort for a greater awareness and get proactive about this timely subject. For more information, log on to www.americanheart.org

From the UNWLA Archives: How the UNWLA Hymn Came to Be

In March of 1933, a Ukrainian Orthodox priest from Buffalo, New York, sent an unusual letter to then UNWLA president Olena Lotocka. The letter, though brief, is an intriguing commentary on the history of the UNWLA and of the Ukrainian Diaspora. The priest, Father S. Musiychuk, had written a song for his church choir, members of which were also apparently members of the UNWLA. Father Musiychuk's lyrics were subsequently set to the music of composer M. Hayvoronskyj and the song was adopted as the official hymn of the UNWLA.

Buffalo, N.Y. March 1933

Honorable Mrs. Lotocka:

I composed a poem and named it an anthem of Soyuz Ukrainok. I chose a melody and am teaching it to the women's chorus. With this song we would like to open our concert at the forming of SU [Soyuz Ukrainok] Branch 49 in Buffalo on the second of April.

We are studying melody No. 1 because No. 2 is too hard. I will send it to our beloved composer M. Hayvoronskyj to see if he can work on it; if it will be useful you may sing it as the anthem of the organization.

Please be kind, honorable ladies, and look it over and please talk to Mr. Hayvoronskyj about this. In the meantime I will write to him too.

The situation of our Branch SU at this time is good; if women from the Greek Catholics and Orthodox faiths get accustomed to each other, everything will be fine. We have faith in God that they will agree.

Wishing you well,
Fr. S Musiychuk.

New Publication Focuses on Ukrainian Catholic Church: History, Ritual, and Tradition

by Theodora Turula

The Ukrainian Catholic rite is rich in pagantry and ceremony, with sacred traditions and a millennium of historical achievements. *Who We Are—Ukrainian Catholics*, published in 2003 by Slawomyr and Alexandra Pihut and the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church of Palatine, Illinois, celebrates this legacy in many ways.

The book begins with a dedication by Rev. Mykhailo Kuzma; Rev. Andriy Chirovsky introduces the reader to the Ukrainian Catholic rite. Further articles relate the church's history, filled with examples of heroism and martyrdom, repression and triumph. The legacy of Metropolitan Andrey Sheptycky is recounted in several articles, and a moving chapter details the many sacrifices of the Kyivan Church of the Underground. The story of Metropolitan Josyf Slipyj is told both from a scholarly point of view and in the story of a fellow inmate in the Gulag. The saints of the Ukrainian Catholic Church are identified and their stories related, and a separate article tells of the Beatification

of twentieth century martyrs by Pope John Paul II during his 2001 visit to Ukraine. The story of the Miracle at Zarvanytsia is also retold, and serves to underscore the rich heritage of the Ukrainian Catholic Church.

Who We Are—Ukrainian Catholics is richly illustrated and includes numerous historical photographs. A description of the Iconostas at the front of every Ukrainian Catholic Church is included, as well as an explanation of the blessed sacrament of Holy Communion. There is also an article on Ukrainian wedding traditions. The history of Ukrainian Catholics in the United States also merits a place in this publication. Included are articles on the first parishes and how they evolved and on the schools the immigrants established so their children could be educated in their own faith.

Funding for *Who We Are—Ukrainian Catholics* was provided in part by Selfreliance Ukrainian American Federal Credit Union.

New Jersey Regional Council Summary of Branch Activities for the year 2003 (English Language Reports)

Branch 98 (Holmdel/Middletown). During the course of the year, Branch 98 held nine general Branch meetings and three Board meetings. All Branch meetings are held in the homes of members, who live throughout Monmouth County. Branch 98 sent a delegation to the UNWLA Convention held in Sarasota, Florida. Fundraising activities include a gift-wrapping project at the Holmdel Barnes & Noble bookstore during the Christmas season. Branch members host an annual Christmas party. In 2003, Branch members added a distinctive feature to this tradition by treating members and their guests to Eve of St. Andrew celebrations (Andriyivskiy Vechir). Branch members shared information about how this ancient custom was practiced in Ukraine and demonstrated some of the rituals; a special attraction at the event was fortune telling.

Fundraising activities enable Branch 98 to fulfill its obligations to the UNWLA. Branch 98 is a member of the Ukrainian Museum in New York; five of our members also have individual membership in the UM. One hundred percent of our members subscribe to *Our Life* magazine; three members fund subscriptions to Ukraine; and one member funds a subscription to Great Britain. With encouragement from

our membership, two non-UNWLA members have also subscribed to the magazine.

With the Monmouth County Library as a co-sponsor, Branch 98 hosted a follow-up program on Trafficking in Women to raise awareness about this global crime. Other Branch events are also planned at the library. Our members are committed to the UNWLA's Social Welfare mission and some have registered to serve as translators at the Bayshore Hospital in Holmdel. Branch members are troubled by the fact that no help or advice is given to new immigrants from Ukraine, women in need, the elderly, and other Ukrainian Americans in the immediate area who need special assistance. The Branch has two Social Welfare co-chairs; both are professional social workers.

Branch 98 has been most successful in supporting the UNWLA Scholarship Program. In 2003, Branch members and eight additional sponsors contributed \$3,923 to the program, an amount which funded 25 stipends.

Submitted by Anna Krawczuk,
Press Secretary
New Jersey Regional Council

Unbaked Cheese Babka

6 cooked egg yolks
¾ lb. Butter
1lb. Farmers cheese
1 vanilla bean
½ lb. blanched almonds (ground)
¼ lb. white raisins
¼ lb. dark raisins
½ lb. dried apricots cut into little squares

- Rub the yolks through a sieve, add sugar and butter and beat in a mixer about 8 minutes at a high speed till mixture is light and creamy.
- Rub Farmers cheese through a sieve and add to the mixture and continue to mix at a medium speed till mixture is blended well.

- To the mixture add 1 vanilla bean, white and dark raisins, apricots.
- Reserve 4 tablespoons of almonds and add the rest to the mixture.
- Stir all ingredients by hand.
- When the mixture is ready, pour it into 10-inch diameter cake form lined with wax paper. Press hard on top to make sure it is evenly distributed.
- Place in the refrigerator for one or two days. Before serving, place babka upside down on a tray and sprinkle with almonds.

Smachnoho!

Contributed by Mrs. L. Mychajlewych (Branch 83).

НОВИНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ПОВІДОМЛЯЄ,
ЩО ХХVІІ КОНВЕНЦІЯ СУА ВІДБУДЕТЬСЯ 27-30 ТРАВНЯ 2005 Р.
В ОЛБАНІ, СТОЛИЦІ ШТАТУ НЬЮ-ЙОРК.

Екзекутива схвалила склад членів Конвенційного комітету ХХVІІ Конвенції СУА:
голова – Маріянна Заяць, заступниця голови – Віра Кушнір,
секретарка – Аліся Серв'юк, скарбник – Ольга Дроздович.

(Всі інформації, що стосуються Конвенції подаватимемо на сторінках журналу)

Столиця штату Нью-Йорк має давні традиції регіонального мистецтва і водночас є технологічним центром, який спрямований в майбутнє. У столиці поєднується минуле з сучасним, і це поєднання творить гармонійну атмосферу, яку відчують учасники Конвенції СУА.

НА ХХVІІ КОНВЕНЦІЇ НАША ОРГАНІЗАЦІЯ СВЯТКУВАТИМЕ 80-ЛІТТЯ СВОГО ІСНУВАННЯ.

Ірина КУРОВИЦЬКА, голова СУА

ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОКРЕМІШНОСТІ В “КРАЇНІ ЗАМЕШКАННЯ”

Дорогі союзьанки! Місяць березень присвячений в США жінці. Цим дописом я хочу відзначити вклад українських жінок у збереження українства на землі Вашингтона.

Жінки і жіночі організації особливо, вклали велику працю у збереженні української етнічної ідентичності в США та у цілому світі.

Важливим фактором є те, що Америка – країна, яка впродовж багатьох років пробувала свої етнічні групи “топитися” в одному котлі, так званому “Melting pot”, щоб якнайшвидше вони всі асимілювалися у культурно вартісних американців. Українцям не було легко боротися проти такого процесу.

Українці в Америці ніколи не були готові так швидко “топитися” в американському суспільстві, але були і поважні причини, що їх ізолювали: мова і релігія, постійна думка про те, що, коли зароблять гроші і зміниться ситуація в Україні, повернуться в рідний край. Були ще й інші причини, які кожна еміграція, в міру своїх спроможностей, старалася поборювати.

Першими, з релігійних угруповань були греко-католицькі священики, що прибули до Америки у 1888 р.

О. Андрухович написав книжку про перших емігрантів. Він цікаво описує молодих дівчат, що приїхали до Америки на заробітки та стверджує їх високе моральне життя.

Про поодиноких прибульців писала американська преса. Про це пише Мирон Куропась у своїй книжці “The Ukrainians in America”. Українці, які прибули в 17 і 18 ст., згадані в споминах славного капітана Джона Сміта (John Smith), який пише про Лаврета Богуна. Знаходимо також такі імена, як славний генерал Василь Турчин, який служив у війську під час громадянської війни. Можна навести ще багато інших прикладів.

Починаючи з найперших, приїжджі проявляли себе в аматорських гуртках та хорах, грали на музичних інструментах, співали. Перший хор засновано у 1887 р. Серед музикантів були солісти світової слави. Українці зробили певний вклад у культуру Америки.

Жіночі журнали та преса в цілому відігравали велику роль в об’єднанні української спільноти у своєму середовищі.

“Ювілейний Альманах” української Жіночої громади з 1931 р. подає, що початок української жіночої організованої праці було покладено вже 1897 р., коли було засновано сестрицтво св. Ольги у Нью-Джерзі. Ціллю сестрицтва було дбати про моральну і матеріальну допомогу своїм членкам. Також влаштовувалися курси для неписьменних. Ширення згоди між американським жіноцтвом та ширення українського патріотичного духу в Америці допомагало у гармонійній праці організації.

1918 р. в Чикаго створився Союз Українських Жінок. Ціллю організації було освідомлення українського жіноцтва при допомозі жіночого видавництва “Рання Зоря”, закладання шкіл для неписьменних, надання допомоги хворим, моральна і матеріальна допомога сиротам і вдовам та жіноцтву на Україні.

Жіночі організації впливали на розвиток етнонаціональної свідомости. Це був динамічний і повний непорозумінь процес. Свідомі своїх політичних завдань щодо України, вони брали активну участь у протестах, маніфестаціях та звертали увагу громадськості на проблеми України. Саме роки 1917-1923 відзначалися масовою участю жіноцтва у всіх організованих виступах української імміграції.

Наприкінці 1921-го р. заснувалося в Нью-Йорку товариство “Жіноча громада”.

У 1924 р. жінки створили Демократичний клуб та інші організації.

У 1925 р. засновано Союз Українок Америки, до якого увійшло 5 існуючих організацій Нью-Йорку і околиць. Відтак долучалися інші групи по великих містах і ставали відділами СУА.

СУА об’єднав жінок без огляду на їх віровизнання та партійну приналежність і діяв самостійно. Ці елементи допомогли швидкому зросту організації.

Від 1944 р. СУА видає єдиний жіночий журнал в США “Наше Життя”.

СУА працює на всіх відтинках: культурно-освітньому, допомоговому та зовнішніх зв’язків.

На політичному – це протести проти пацифікації Західної України, яку чинив польський уряд упродовж 30-х рр., заклик до американського уряду в справі примусового вивозу українського населення в Сибір, протести до Ліги Націй з приводу розв’язання Союзу Українок, заклик до Президента Трумена в обороні скитальців, зустріч з Елеонорою Рузвельт для спростування її помилкового поняття про стан українського народу під радянською владою. Створено допомоговий комітет Голодуючій Україні, який очолила д-р Неонілія Пелехович.

Для культурного розвитку атмосфера була сприятлива. Музика і танці не мають кордонів, вони зрозумілі для американців. Щоб діти не асімілювалися, а творили свої школи, де вивчали б свою мову, історію і повагу до України СУА організував передшкілля, влаштовував конкурси для молоді та інші заходи, пов’язані з українською тематикою.

На культурному відтинку у 1927 р., влаштовано виставку українського народного мистецтва в Нью-Йорку. Уперше показано українську вишивку ширшим колам американської інтелігенції. Коли жінки побачили, яке захоплення викликала в американців наша вишивка, вони вирішили використовувати це впродовж усіх наступних років. Це був один із способів привернути увагу на потреби України через мистецтво. У 1976 створено Український Музей у Нью-Йорку.

Великі моменти записані в історію української еміграції. Проголошення президентом Вудро Вулсоном 21 квітня 1917 р. Українським Днем, під час якого збирали фонди на допомогу Україні. Це і доказ збереження української ідентичности, і вияв патріотизму.

Збирання фондів для закупівлі павільйону на Світовій Виставці 1933 р. у Чикаго. Під час великої депресії в Америці СУА закупив народній одяг для виставки, на якій була призначена окрема кімната для організації. Ця колекція дала почин для створення Українського Музею в Нью-Йорку.

Третя імміграція – приблизно 250,000 осіб, що прибули після Другої світової війни. Це переважно люди з вищою освітою і фахівці, які пережили війну з нацизмом, советські муки і страждання та які стратили все своє майно. Кожна імміграція мала свої специфічні проблеми і потреби. Одні виконували чорні роботи, щоб забезпечити родину, а вечорами вчилися, інші закуповували підприємства, ще інші землю та будівлі.

Засновано церкви, школи, братські союзи, народні доми, організаційне життя розвивалося. Одна імміграція перебирала від іншої і кожна надавала свій тон. Дітей виховували в скупчених осередках бо це давало сили до збереження української ідентичности. Траплялися випадки, що перша зустріч з американським світом, для молоді народженої в Америці, відбувалася коли вони вступали до університету.

Люди з високою освітою, знаючи історію та походження свого народу, не мали проблеми жити в двох світах. Були такі, які цілком відійшли, бо боялися, що їхнє походження стане на перешкоді їхній праці, а також такі, що взагалі не вчили дітей мови, бо казали: “Чому мають мучитися? Їм українська мова до нічого не придасться”. Назагал таких було мало. Одним із позитивних прикладів є Марта Зелік. Коли її мама вела в українську школу, старші люди казали: “Чого мучити дитину? Ця мова нікому не здасться”. Сьогодні ця молода жінка є перекладачем президента Америки. Знаючи мову, молодь, народжена в Америці, багато скористала. Їздила в Україну та розпочинала програми для України.

Д-р Лука Мишуга у своїй теорії двох батьківщин вказував, що годі говорити дитині, яка народилася в країні, далекій від батьківщини батьків, що це чужий край. “Є тільки одна мама і є тільки одна батьківщина, а в діяспорі є дві батьківщини – батьків і дітей”. На сьогодні і ця концепція міняється.

СУА розростався та ставав щораз численнішою організацією. Це була атмосфера, привезена з таборів, – будувати і за всяку ціну зберегти свою ідентичність. Створювалися молодіжні організації, а СУА доповнював програми виховного і соціального характеру.

З ініціативи СУА поставлено пам'ятник Лесі Українці в Парку Культури в Клівленді, СУА допомагав у збиранні коштів для будови пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні – столиці Америки. 64-им Відділом у Нью-Йорку започатковано відтворення історичного одягу.

СУА став поважним фактором в українській громаді 1940-их рр. СУА був співосновником ЗУАДКу, заходами СУА було скликано Світовий Жіночий Конгрес, який завершився створенням Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. СУА також був співзасновником Українського Конгресового Комітету Америки. Однак після 13 Конгресу УККА СУА як позапартійна організація вирішив працювати самостійно.

Починаючи з 1963 р. членки СУА через СФУЖО мали доступ до ООН через репрезентацію неурядової організації “Світовий Рух Матерів”, яка мала консультативний статус в ООН і тому могла брати участь у Всесвітніх організаціях та у всіх чотирьох Жіночих Конференціях ООН. У 1991 р. заходами членок СУА СФУЖО одержав Консультативний статус неурядової організації при ООН і продовжує розпочату працю, доставляючи різні заяви про жінок, права людини, права дитини, справи дисидентів, Чорнобиль, торгівлю українськими жінками та багато інших. Було передано книги до бібліотеки ООН на теми, які до того часу були заборонені Радянським Союзом. І тут жінки випередили „чоловічі інституції”.

СУА від 1948 р став першим частинним членом Генеральної Федерації Жіночих Клубів, від 1952 року належить до Національної Ради Жінок США, через яку має доступ до Міжнародної Ради Жінок, де вперше після Чорнобильської катастрофи прийнято резолюцію відносно цієї аварії. У 2000 р. СУА став членом УВКР.

Допомога людям, які потерпають від матеріальних нестатків в Україні ішла упродовж 79 років існування СУА, а ми підсумували, що від часу проголошення незалежності загальна сума допомоги Україні перевершила 8 мільйонів дол.

Жінки завжди відігравали важну роль, бо від жінки у великій мірі залежить збереження родини, виховання дітей та молоді під кожним оглядом. Українська жінка мала за святий обов'язок виховати своїх дітей в народному дусі, щоб пам'ять про нас не загинула в Америці. Вона навчала, що кожна хата повинна бути тою твердиною, де кується майбутність нашої іміграції, де виховується молодь на борців за правду і волю свого народу, на гідних нащадків козацького роду. “Кожна жінка повинна належати до жіночої організації, де може дістати самоусвідомлення про різні справи” – писала А. Лятишевська у 1931 р.

Чи ми себе оправдали і дійсно виховали покоління таким, яким наші попередниці бажали б його бачити? Це дуже складне питання, бо кожна генерація, кожна людина бачить патріотизм і відданість інакше.

Від проголошення незалежності України багато фахівців на високих посадах в американських підприємствах почали признаватися, що вони мають українське коріння і почали працювати на допомогу Україні.

Прийшли додаткові нові проблеми, за якими ми в Америці мусимо слідкувати відносно ставлення США до України. Так, як це робилося в різних справах дотепер: писання листів до конгресменів та сенаторів і ставлення вимог для повної підтримки та до преси і телебачення, які подають неправильно історію України.

ДІЯЛЬНІСТЬ ОКРУГ І ВІДДІЛІВ СУА

ХРОНІКА ОКРУГИ НЬЮ-ДЖЕРЗІ

(ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛІВ У 2002 Р.)

Відділ	Рік заснування	Місцевість	Членство	Голова
4-ий	1980	Нью-Брансвік	11	Люба Сіра
18-ий	1969	Пассейк	19	Каміля Гук
24-ий	1932	Елізабет	19	Олена Мельничук
28-ий	1932	Ньюарк	27	Таїса Богданська
65-ий	1955	Нью-Брансвік	22	Наталка Головінська
70-ий	1957	Пассейк	18	Олена Бобиляк
75-ий	1973	Мейпелвуд	24	Наталка Грим'юк
86-ий	1964	Ньюарк	48	Іванна Мартинець
92-ий	1967	Менвілл	14	Іванна Мжиглоцька
98-ий	1988	Голмдел/Мідлтаун	20	М. Оріся Яцусь
100-ий	1967	Картерет	15	Галя Каськів

Округу Нью-Джерзі засновано 1959 р. в Ньюарку. Крім 11 Відділів, які належать до Округу Нью-Джерзі, два Відділи у нашому штаті належать до інших Округ. На терені штату Нью-Джерзі начисляється 237 членок у Відділах та 29 вільних членок СУА. Останні два роки головою Округу була Ярослава Мулик. 2003 р. головою Округної Управи стала Катруся Воловодюк.

Від заснування Округу стало традиційним проведення “Дня союзнянки”, який відбувається кожного року та присвячується визначним ювілеєм, чи подіям року. Цього року день був присвячений молоді та дальшому розвитку в Україні Стипендійної акції, яку у 2002 р. очолила Марія Полянська, колишня голова Округу Нью-Джерзі та членка 86-го та 98-го Відділів СУА. Референтка стипендій СУА М. Полянська виголосила доповідь “Діти України – майбутність народу” та підкреслила потребу посилення стипендійної допомоги СУА, передусім сиротам та дітям із багатітних родин. Округа є спонсором одного стипендіята. 2002 р. заходом Округної Управи та Відділів СУА оплачено 252 стипендії на суму 39,829.37 дол. Як раніше, Округа Нью-Джерзі і в цьому році посіла перше місце в цій акції. Про діяльність Округу появилися статті у журналі “Наше Життя” та часописах “Свобода” і “Америка”.

Округа Нью-Джерзі є меценатом Українського Музею в Нью-Йорку – цього року призначено 1,000 дол. на УМ. Усі Відділи є повноправними членами УМ та підтримують Український Музей в Нью-Йорку додатковими пожертвами.

Унікальним було відзначення Дня незалежності України 24 серпня 2002 р. у резиденції губернатора Нью-Джерзі Джеймса Мик-Гриві, у Принстоні, де разом із американським маяв український прапор, якого підняв сам губернатор. Головою комітету цього святкування була Божена Ольшанівська, членка 86-го Відділу та Управи Округу Нью-Джерзі.

4-ий Відділ СУА у Нью-Брансвіку. Членство розкинене територіяльно, а засідання проводять у приватних домівках. Зв'язок між собою підтримують електронною поштою. У звітному часі провели 10 ширших сходин із пересічною участю восьми членок. Виконують повністю фінансові зобов'язання перед Головною Управою СУА. Увага звернена на виставки у місцевій бібліотеці, де виголошують доповіді на українські теми. Раз на рік влаштовують більшу імпрезу для громадянства. З великим успіхом провели показ ноші та виставку картин. Відділ та п'ять спонсорів оплачують 12 стипендій, до Стипендійної акції СУА переслали 1,185 дол.

18-ий Відділ в Пассайку. Засідання проводять у приватних домівках союзнянок. У програмі цікаві доповіді, наприклад, Богдан Кобзар розповів про свою ділову поїздку до Боснії. Ліда Крамарчук прочитала доповідь на тему “Історія Туреччини та її вплив на українську культуру”. Відділ повністю виконує фінансові зобов'язання перед Головною Управою СУА та є членом УМ. На потреби УМ. переслали 661 дол. Уляна Кобзар є в Управі УМ. Разом із головою Відділу мали три делегатки на ХХVІ Конвенцію СУА.

Багато зроблено у ділянці зв'язків з американськими чинниками. Камілія Гук є дорадником з етнічних питань при губернаторові Нью-Джерзі Джеймсові МикГриві. Деякі членки брали участь у відпусті в Сан-Алфонзо, Лонг-Бренч, Н.-Дж., над побережжям Атлантичного океану. Допомагають літнім людям у своїй околиці, висилають одяг людям, що потерпають від матеріальних нестатків в Україні. Відділ та 2 спонсори виплачують сім стипендій, до Стипендійної акції СУА переслали 860 дол.

24-ий Відділ в Елізабеті, заснований 1932 р., є найстаршим Відділом в Н.-Дж., і зберіг назву „Дочки України”. Відділ та дві членки є меценатами Українського Музею в Нью-Йорку. Для створення фінансової бази Відділ щороку проводить передвеликодній базар, виторг з якого уможливорює оплату фінансові вплати до Головної Управи СУА. Традиційно проводить різдвяну зустріч для членства. Відділ завжди позитивно ставиться до закликів референтур при Головній Управі, останньо акція Суспільної опіки СУА, „Молоко і булочка наймолодшим школярам України”. Відділ та три спонсори є опікунами шістьох стипендіатів. На стипендійну акцію СУА переслали 1,142 дол.

28-ий Відділ в Ньюарку також заснований 1932 р. Ширші сходини проводять у своїй домівці в Народному Домі в Ірвінгтоні з цікавими доповідями, які відповідали датам місяця. Організують літературно-мистецькі вечори, концерти та доповіді, які є необхідні для збирання коштів. Серед довголітніх традицій Відділу є „Різдвяна свічка” та зустріч. Відділ є не тільки членом, але й фундатором Українського Музею в Н. -Й. 20 членок є членами УМ, 10 – добродіями і 5 членок – меценатами.

Відділ виконує усі фінансові зобов'язання перед Головною Управою та підтримує почини референтур СУА. Найбільше розвинена референтура Суспільної опіки. Крім того, переслали на Пресовий Фонд журналу „Наше Життя” 510 дол., на УМ. – 400 дол., на сніданки школярам України 275 дол. Відділ та 5 добродіїв оплачують 16 стипендій. На Стипендійну акцію переслали 2,192 дол.

65-ий Відділ „Дочки України” в Нью-Брансвіку відбув 3 засідання Управи та 5 ширших сходин. Для громадянства мали захід „Відзначення Шевченкових роковин”. Відділ є меценатом УМ в Нью-Йорку, 16 членок є членами УМ. Відділ виповняє всі фінансові зобов'язання

перед Головною Управою. Приєднали двох передплатників нашого журналу для висилання його в Україну. Незважаючи на похилий вік членства Відділу, праця продовжується.

Найбільше розвинені референтури Суспільної опіки та Стипендійної акції СУА. Переслали 2,348 дол. до Суспільної опіки. Відділ та дев'ять добродіїв виплатили 23 стипендії. На Стипендійну акцію СУА переслали 4,750 дол.

70-ий Відділ, Пассайк. Відділ відбув три загальні засідання з участю 8-10 членок. З огляду на поважний вік членства, діяльність сповільнилася. Все ж таки Відділ виконує свої фінансові зобов'язання перед Головною Управою. У міру можливості продовжує діяльність Суспільної опіки та фінансування стипендій. Відділ є довголітнім членом УМ в Нью-Йорку. Заходом Відділу при Стипендійній акції СУА діє меморіальний фонд Гелемеїв, відсотки з якого призначені на стипендії до Бразилії. Відділ та чотири спонсори оплатили 30 стипендій на суму 6,117.28 дол.

75-ий Відділ, Мейпелвуд. Це єдиний Відділ, який має не одну, а дві референтки екології та проводить засідання, присвячені цій справі. Членки брали участь в конференції ООН під назвою „Global Partners for Global Solutions”. Також слідкують за подіями через інтернет та повідомляють членство. Одні зі сходин були під проводом спеціалістки з вправ йоги (“Yoga”), членки Відділу Іванки Олесницької, яка показала союзнянкам вправи та правильне дихання для відпруження після стресу. З рамени Суспільної опіки під час великодніх свят членки приготують та розносять кошики зі свяченим для літніх, самотніх і немічних громадян у нашій околиці. Відділ є членом УМ в Нью-Йорку, сім членок є його членами, а також приєднали трьох членів з-поза членства. Виконують свої обов'язки перед Головною Управою.

86-ий Відділ, Ньюарк. У звітному часі відбули чотири засідання Управи та чотири ширші сходини з цікавими доповідями та програмами. Для збирання коштів Відділ має передріздвяний базар та продажі печива. Відділ провів виставку картин членки Володимири Васічко та Рема, які увінчалися фінансовим успіхом. Відділ виконує усі зобов'язання перед Головною Управою СУА та вислав делегацію на Конвенцію СУА в Сарасоті, Фл.

Десять членок Відділу входять до Окружної Управи, а Ярослава Мулик є головою Окружної Управи Нью-Джерзі вже вдруге.

У Головній Управі СУА Анна Кравчук є Почесною головою СУА, Марія Полянська – референткою стипендій та Ольга Тритяк – архівар. Наша членка Ольга Гнатейко є головою Управи УМ в Нью-Йорку, Марія Полянська – членом Управи УМ. Відділ є членом і меценатом УМ та постійно його підтримує. 23 членки є членами УМ. Діяльність Відділу віддзеркалюється у діяльності кожної референтури. Найбільше розвинуті референтури стипендій та Суспільної опіки. Із різних нагод Відділ жертвує на Пресовий Фонд „Нашого Життя” та дві членки передплачують журнал в Україну та до Бразилії. При Стипендійній акції СУА діє Тривалий фонд НН та два Меморіальні фонди ім. д-ра Степана Банаха та Почесної членки СУА Наталії Чапленко, відсотки з яких призначені на стипендії.

Відділ та 31 спонсори оплатили 126 стипендій на суму 25,307.25 дол. Уже понад 20 років Відділ є одним із перших у приєднанні спонсорів та числі оплат стипендій.

92-ий Відділ, Менвил. Відділ відбув одне засідання Управи та п’ять ширших сходин. До Відділу вступили три членки родом з України. Мали делегацію на Конвенцію СУА та сходини, присвячені цій події. Найбільше розвинені референтури культурно-освітня, Суспільної опіки та стипендій. Влаштувувачи Шевченківське свято,

разом із Апостольством молитви, „День батька” та продаж печива перед Днем подяки не тільки дають нагоду громадянству спілкуватися, але також запевняють фінансову базу для виконання обов’язкових вplat до Головної Управи. Відділ є добродієм і меценатом УМ в Нью-Йорку та дарує дрібні речі до його крамнички. На заклик Суспільної опіки при Головній Управі членки разом із громадою зібрали та переслали 1,323 дол. на допомогу потерпілим у Сквилові й Донецьку.

Відділ 98 Голмдел (стор. 21).

100-ий Відділ, Картерет. Відділ відбув троє ширших сходин із участю половини членства. Для громадянства влаштували відзначення 60-ліття УПА та вечір чаю. Відділ малий, багато членок похилого віку, хворі, отже тільки горстка їх провадить працю. Для заробітку Відділ провів „гараж сейл” та продаж вареників. Це уможливило виконання фінансових зобов’язань перед Головною Управою СУА. Відділ є членом УМ в Нью-Йорку та дві членки є також членами УМ. Членство виявило зацікавлення проблемами докiлля, але потребують дальших інформацій. Відділ переслав 360 дол. на три стипендії до Стипендійної акції СУА.

Анна Кравчук, пресова референтка
Округи Нью-Джерзі.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

22-ий ВІДДІЛ СУА, Чікаго, Іл.

Загальні збори відбулися 6 лютого ц. р. Були присутні 24 членки. Зборами провадила президія: Олена Харкевич – голова, Мирослава Шевчик – секретар.

Від Округи збори вітала її голова Любомира Калін.

До нової Управи вибрали: Люба Шеремета – голова, Іванна Горчинська – перша заступниця голови, Іванна Городиська – друга заступниця голови, Софія Дідицька – протоколярна секретарка, Ірена Мицик – кореспонденційна секретарка, Оксана Мельник – фінансова секретарка.

Референтки: Ярослава Фаріон – імпрезова, Марія Малецька – організаційна, Ольга Лишняк – стипендійна, Мирослава Шевчик – пресова, Іванна Городиська – бібліотекар, Люба Шеремета – відповідальна за передплату „Нашого Життя”, Олена Харкевич – архівар, Стефанія Форович і Ярослава Іванишин – суспільної опіки, Олена

Харкевич і Валя Цурковська – господарські.

Контрольна комісія – Надя Дзидзан, Іванна Савицька, Анна Слободян.

Мирослава Шевчик,
пресова референтка 22-го Відділу СУА.

47-ий ВІДДІЛ ім. ЛЕСІ УКРАЇНКИ, Рочестер, Н.-Й.

Загальні збори відбулися 10 лютого з численною участю членок. Зборами керувала президія: голова – Ірина Руснак, секретар – Христя Ковч. Округну Управу репрезентувала Стефанія Стенфільд.

Нововибрана Управа Відділу: голова – Марія Лилак, перша заступниця – Анна Єйна, протоколярна і кореспонденційна секретарка – Дора Сторожинська, фінансова секретарка – Марія Костів, скарбник і пресова референтка – Аріядна Бах.

Референтки: мистецька – Христя Ковч, музейна – Тетяна Шутер, стипендійна – Анна Чорнобиль, суспільної опіки – Катерина Лялька і Ірина Михайлюк, (відвідини хворих – Ірина Гафткович і Анна Єйна), господарські – Катерина Лялюк і Анна Сохоцька, зв'язків – Марія Лещиншин, вільні членки – Тамара Гривнак, Марія Лозинська і Анастазія Лучанко.

Контрольна комісія: – Ірена Руснак, Тетяна Шутер, Ольга Ганушевська. Заступниці – Наталя Баб'юк і Дарія Лесів.

Аріядна Бах.

46-ий ВІДДІЛ СУА ім. ОЛЕНИ ТЕЛІГИ, Рочестер, Н.-Й.

Загальні збори нашого Відділу відбулися 12 січня ц. р. Головою президії вибрали Лярису Харамбуру, секретарювала Стефа Стенфілд, яка також репрезентувала Окружну Управу Північного Нью-Йорку.

Управа Відділу: Зеня Кужіль – голова, Слава Коба – заступниця, Таня Баб'юк – протоколярна секретарка, Уляна Баб'юк – кореспондентійна секретарка, Анна Білоус – скарбник.

Референтки: організаційна – Параня Смит, культурно-освітня – Стефанія Вовкович, зв'язкова – Катя Кузиляк, пресова – Ляриса Харамбура, Суспільної опіки – Надя Трач, виховна – Стефа Стенфілд, мистецько-музейна – Ірина Ольшанська, господарська – Оля Колиннич.

Контрольна комісія: Галя Малаховська – голова, Анна Бейлі і Леся Павлович – членки.

Ляриса Харамбура,
пресова референтка.

56-ий ВІДДІЛ ім. МІЛЕНИ РУДНИЦЬКОЇ в Норт Порті, Фл.

Тринадцяті загальні збори Відділу відбулися 20 січня ц. р. в залі української Католицької парафії Собор Входу в Храм Пресвятої Богородиці, на які прибуло 70 членок. Головою зборів вибрано Марію Наваринську, секретарювали Богдана Більовщук і Стефа Шандра.

До президії запросили референтку Головної Управи Ольгу Тритяк.

Управу вибрано у такому складі: голова – Іванна Головата, перша заступниця – Ліда Білоус, друга заступниця – Тетяна Сілецька, протоколярна секретарка – Рома Гарисим'як, кореспондентійна секретарка – Марія Наваринська, скарбники – Зоя Филипович і Оля Пастернак, організаційна – Роксоляна Яримович, культурно-освітня – Віра Боднарук, імпрезова – Марійка Білинська, зв'язкова – Неоніля Лехман, музейна – Марія Дорожинська, мистецькі – Слава Малюк і Христя Лазор, диригент хору – Любов Добровольська-Інграм, Суспільної опіки – Оріся Зінич, Надія Іванчук і Богдана Фридер, архівна – Марія Чорній, стипендійна – Ліда Бойко, виховна – Галина Ковалишин, господарські вибиратимуться на кожний захід.

Контрольна комісія: голова – Олена Качала, члени – Ліда Белендюк і Стефа Шандра.

Нововибрана голова подякувала за довір'я і запросила всіх до співпраці.

Після зборів кооптували Лиду Марусин до імпрезової референтури.

Марія Наваринська,
пресова референтка.

103-ий ВІДДІЛ СУА ім. ОЛЕНИ ТЕЛІГИ, Гемпстед, Н.-Й.

Загальні збори відбулися 1 лютого ц. р. у залі церкви св. Володимира в Гемпстеді. Були присутні 11 членок, відсутні – 5. Президія зборів: Параскевія Шпачинська – голова, Лариса Будзінська – секретар.

Нову Управу вибрано у такому складі: голова – Христіна Подолюк, заступниця голови – Параскевія Шпачинська, секретарка – Надя Андрейко, скарбник – Віра Погорецька.

Референтки: культурно-освітня – Марія Зарицька, організаційна – Ірина Трояновська, господарські – Юля Захарія, Анна Сенчишин і Ольга Шафранська, Суспільної опіки – Ярослава Щерба, Марія Галилуйко і Ольга Атляс.

Контрольна комісія: Марія Зарицька і Ляриса Будзінська.

Христіна Подолюк,
голова Відділу.

СВЯТКУВАННЯ ЮВІЛЕЮ 40-ЛІТТЯ 76-ГО ВІДДІЛУ СУА ВОРРЕН, МІЧІГЕН.

*Перший ряд, ліворуч: М. Бараник, Р. Дигдало, С. Оглоб'як-Дацків, Л. Колодчин, К. Кучер, І. Ляш.
Другий ряд, ліворуч: І. Бодруг, О. Стояловська, М. Дудкевич, І. Стецюк, А. Прийма, М. Туркевич.*

На весні 2003 р. виповнилося 40 років від заснування 76-го Відділу. Були різні пляни, як гідно відсвяткувати цю річницю. Час летів скоро, і все було щось на перешкоді. Остаточо вирішили відсвяткувати наш ювілей 16-го листопада 2003 р. в домівці СУА у Воррені. Було заплановано приготувати обід і програму силами Відділу і запросити голів інших відділів Округи Дітройту з родинами, приблизно 60 осіб. Ліда Колодчин обіцяла зайнятися обідом і підготувати коротку історію Відділу. Мирося Бараник пообіцяла приготувати веселу програму зі знімками наших членок у молодому віці. Голова Відділу Стефанія Оглоб'як-Дацків мала придбати ювілейний торт і свіжі квіти. Решта членок обіцяли допомогти при обіді.

Надійшов довгоочікуваний день, і почали сходитися гості, яких запросили до святково накритих столів. Голова Відділу привітала членок СУА і гостей, зокрема голову Округи Лідію Казевич.

Ведуча програмою Рома Дигдало прочитала привітання від 26-го, 45-го, 50-го, 63-го, 96-го, 115-го і 5-го Відділів. М. Івасюк привітала Відділ особисто. Голова Округи Лідія Казевич привітала членок 76-го Відділу зі святом і подякувала за довголітню працю, також передала грамоту від Головної Управи СУА за харитатив-

ну і виховну працю та прочитала вітання Відділові від голови СУА Ірини Куровицької.

Почесна голова Округи Ліда Колодчин прочитала коротку історію нашого Відділу, опісля одноквилинним мовчанням вшанували пам'ять членок Відділу, які відійшли у вічність.

При обіді Леся Шерстило пригравала на фортепіяні. Після обіду продовжувалася весела програма. Мирося Бараник прочитала гумореску про заснування Відділу і його працю, попросила чоловіків членок відгадати зі знімок, уложених на таблиці, теперішніх членок. Цю гру виграв Богдан Кордуба, який відгадав найбільше.

Наприкінці Анна Бойчук і Стефанія Дацків заспівали веселі коломийки про життя і працю членок. Присутні приспівували під акомпан'ямент Л. Шерстило. Ювілейний торт розкрояла голова Відділу Стефа Дацків.

Гості весело забавлялися далі за солодощами і кавою.

Ірена Воробкевич-Бодруг,
пресова референтка 76-го Відділу СУА.

* * *

Складаю **20.00** дол. в четверту болючу річницю смерти довголітньої членки СУА бл. п. **Олександрі Воробкевич.**

Ірена Воробкевич, дочка.

УКРАЇНСЬКА ЯЛИНКА В МУЗЕЇ МАДЯРСЬКОЇ СПАДЩИНИ

На запрошення Музею мадярської спадщини 65-ий Відділ СУА взяв участь у виставці різдвяних ялинок різних етнічних груп. 5 грудня 2003 р., незважаючи на великі сніговії, голова Відділу Наталя Головінська та членки Оля Городецька, Софія Лонишин та Слава Стойко прибрали ялинку. Координатором і керівником заходу була культурно-освітня референтка, мисткиня Слава Стойко. Ялинку прикрасили золотими горішками, яблучками, медведиками в гуцульських козушках, маленькими вишиваними рушничками, які приготувала К. Бацвин, та кульками з вишиваними зображеннями. Під ялинкою постелили вишивані рушники, вишивані подушечки, невеличку бандуру та різдвяний образок.

Столик біля ялинки накрили вишиваною скатертиною і вишиваними рушниками, поста-

вили різьблений свічник та ікони, які намалювала Слава Стойко. У керамічній вазі було колосся пшениці.

Біля ялинки ми залишили леточки про Україну та наші різдвяні звичаї під гаслом „UKRAINIAN CHRISTMAS”.

Сподіваємося, що численні відвідувачі музею у цьому університетському місті (Rutgers University) дістануть достатньо інформації про Україну та наші різдвяні звичаї.

Несприятлива погода перешкодила багатьом бути на відкритті виставки, зате ми зішлись відвідати „свою” ялинку 28 грудня 2003 р., заколядували, зробили спільну фотографію. Всі захоплювалися декораціями, які нагадували наші різдвяні свята в Україні. У музеї було багато відвідувачів, які оглядали різні ялинки.

Оля Городецька.

Членки 65-го Відділу СУА.

РІЗДВЯНИЙ БАЗАР І СПІЛЬНА ПРОСФОРА

Життя 108-го Відділу Союзу Українок Америки в Нью-Гейвені продовжується. З року в рік ми підтримуємо традиції проведення свят. У грудні влаштували дуже гарний різдвяний базар в залі Української Католицької Церкви св. Архистратига Михаїла. Речі на продаж подару-

вали нам членки і приятелі СУА: вишивані речі, кераміка, різьба, а також калачі, печиво і кутя. Базар був дуже успішний, хоча у той день випало багато снігу. Наш успіх заохотив нас влаштувати ще такий базар.

25 січня ц. р. Відділ влаштував при нашій

церкві свято – “Просфору”. Союзнянки самі приготували традиційні страви. Свято відкрила голова Відділу Галина Марків, а наш парох о. Юрій Годенчук прочитав молитву і поблагословив вечерю. Союзнянки, одягнені у гарні вишиванки, подавали страви. Під проводом о. Юрія,

який має чудовий голос, членки і гості радо колядували. Свято закінчили колядою “Бог предвічний”.

Марійка Антонишин,
пресова референтка.

Членки 108-го Відділу. Ліворуч: С. Горбата, Г. Салемме, М. Гуненко, У. Зінич, Г. Марків, І. Гладка, М. Рудик, М-А. Мікоскі, Х. Мельник, О. Мандич, Л. Палмер, М. Антонишин, Д. Марків, Л. Хома.

ДІЯЛЬНІСТЬ 50-го ВІДДІЛУ ім. КНЯГИНИ ОЛЬГИ

Як і в минулі роки, Відділ підтримує двох стипендіатів в Україні, висилає допомогу Інтернатові св. Ольги в Прудентополі, Бразилія, а також пакунки з одягом і взуттям в Україну. Починаючи із загальних зборів 12 січня 2003 р., Відділ провів ще 7 сходин.

16 березня – після сходин Ася Гумецька прочитала доповідь „Тема кривди і кари у Шевченка”.

3 травня – після сходин відбулося висвітлення відеофільму про трагічне життя Катерини Зарицької з коментарем Люби Сороки (дружини сина К. Зарицької) про свій особистий зв’язок із нею.

13 червня – у співучасті з Округною Управою Відділ влаштував зустріч з українським археологом Володимиром Мезенцевим, який доповідав про історичні розкопки в Батурині.

21 червня – родинний пікнік Відділу на „Діброві”.

19 жовтня – Відділ взяв активну участь у Дні української жінки, що його влаштувала

Округна Управа Дітройту.

8 листопада – після сходин Ася Гумецька розповіла про свою подорож в Україну.

15 листопада – вшанування пам’яті Катерини Зарицької та виставка картин її сина Богдана Сороки, влаштовані разом із 45-им Відділом СУА.

3 січня 2004 р. на загальних зборах відбулися вибори Управи Відділу.

Нова Управа 50-го Відділу СУА ім. Княгині Ольги в Анн-Арборі, Міч.: Оксана Стельмах – голова, Любомира Чапельська – секретарка, Стефанія Рогач – скарбник.

Референтки: Наталія Гросман – організаційна, Дарія Роте – культурно-освітня, Ася Гумецька – пресова, Лідія Соя – стипендійна, Оксана Огар – суспільної опіки.

Контрольна комісія: Оксана Маланчук і Оксана Гейс. Відділ має 14 членок.

Ася Гумецька,
пресова референтка.

ДОБРОДІЙСТВО

ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ “НАШЕ ЖИТТЯ”

ПОЖЕРТВИ У СІЧНІ

З нагоди уродин нашої високоповажаної патронки д-р Марусі Бек складаємо 50 дол. на Пресовий Фонд журналу „Наше Життя”. У цей високосний рік висловлюємо пані Марусі найщиріші вітання і бажаємо многих літ!

Управа і членки 97-го Відділу СУА в Буффало.

У пам’ять бл. п. Анни Сасик складаю 25 дол. на Пресовий Фонд журналу. **Настася Прийма.**

Замість квітів на могилу бл. п. Івана Багдая, чоловіка нашої членки, складаємо 105 дол.:

25 дол. – 17-ий Відділ СУА, 20 дол. – М. Тершаковець, по 10 дол. – І. Дзюбинська, І. Ракуш, Л. Маринюк, Б. Ковалевич, Н. Плечінь; по 5 дол. – О. П’ясецька, І. Романюк. Дружині Анні з родиною висловлюємо щирі співчуття. 17-ий Відділ СУА у Маямі, Фл.

Замість квітів на могилу мисткині бл. п. Богуслави Гнатів, довголітньої членки 28-го Відділу, 20 дол. на Пресовий Фонд журналу складає 28-ий Відділ СУА в Ньюарку.

Родині висловлюємо глибокі співчуття.

У пам’ять бл. п. Ольги Салук і Євгенії Плескачевської, довголітніх членок 28-го Відділу СУА, на Пресовий Фонд журналу 40 дол. склав 28-ий Відділ СУА у Ньюарку. Родинам висловлюємо щирі співчуття. **Леся Падковська, секретар.**

Замість квітів на могилу найдорожчої моєї приятельки бл. п. Зені Зарицької складаю 100 дол. на Пресовий Фонд журналу „Наше Життя”.

Родині висловлюю найщиріші співчуття.

Марійка Кульчицька з родиною.

ЩИРО ДЯКУЄМО!
Екзекутива СУА.

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ СУА

ПОЖЕРТВИ У СІЧНІ 2004 р.

Управа і членки 73-го Відділу СУА у Ферфілді, Конн., в листопаді 2003 р. влаштували передсвятковий базар “Christmas Holiday Boutique: A Taste of Ukraine”. Як минулого, так і цього року, прибуток 3,000 дол. склали сиротам і пенсіонерам в Україні.

Рома Гайда, голова Відділу.
Галя П. Балабан, скарбник Відділу.

54-ий Відділ СУА у Вільмінгтоні, Де., склав 500 дол. сиротам в Україні.

Євгенія Новаківська, голова Відділу.

111-ий Відділ СУА в Лос-Анджелесі, Ка., склав 150 дол. на допомогу „Бабусям” в Україні.

Аріядна Терлецька, голова Відділу.

95-ий Відділ СУА в Покіпсі, Н.-Й., склав 100 дол. на допомогу „Бабусям” в Україні.

Ольга Дроздович.

З нагоди 60-ліття вінчання дорогих Надії і Любомира Баб’яків на потреби Суспільної опіки СУА 50 дол. склала **Надя Бігун.**

На допомогу „Бабусям” в Україні членка 49-го Відділу в Баффало, Н.-Й. **Ольга Якубовська склала 10 дол.**
Уляна Лоза, голова Відділу.

ФОНД ЧОРНОБИЛЯ СУА

У пам’ять дружини св. п. Марії Ходновської на порятунок дитини з левкемією у Львові 200 дол. склав чоловік **Нестор Ходновський.**

МОЛОКО І БУЛОЧКА НАЙМОЛОДШИМ ШКОЛЯРАМ УКРАЇНИ

Управа і членки 54-го Відділу СУА у Вільмінгтоні, Де., склали 500 дол. на сніданки школярам України. **Євгенія Новаківська, голова Відділу**

На молоко і булочки школярам України **Юрій Зелинський** склав 200 дол. (через 59-ий Відділ СУА в Балтиморі). **Ганна Самутин, секретарка Відділу.**

Замість квітів на могили св. п. Галини Яремко (з Кокольських) і д-ра Володимира Вірщука на сніданки школярам в Україні **Петро і Ірена Поповичі** склали 100 дол. (через 75-ий Відділ СУА).

Учні Школи українознавства ім. Елеонори Рузвельт у Клівленді, Огайо, склали 45 дол. на сніданки наймолодшим школярам України.

Катерина Немира, директор школи.
Ольга Остропальченко, завпед.

У світлу пам’ять бл. п. Емілії Сарачинської, сестри нашої приятельки Оксани Мельник, **Ірена Попович і Олена Харкевич** складають 50 дол. на сніданки наймолодшим школярам України.

ЩИРО ДЯКУЄМО!
Варка Бачинська, референтка Суспільної опіки.
Романна Кекіш, скарбник.

Продовження на стор. 36.

Тарас ШЕВЧЕНКО

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила;
І на полі жайворонок,
Соловейко в гаї
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають.

Ганна ЧЕРІНЬ

ЗВІДКИ МИ ЗНАЄМО, ЩО ВЖЕ ІДЕ ВЕСНА?

Зима така довга-довга... Мороз такий сильний, що під ногами сніг рипить. Михайлик, як вийде надвір, сковзається, щоб не впасти.

А тато сердиться:

- Ти розковзаєш дорогу так, що всі будуть падати!
- Я мушу сковзатися, щоб не впасти, – борониться Михайло.
- Візьми піску й посип доріжку, тоді не буде слизько.

– Але тоді я не можу ковзатися, – бурчить хлопець, проте слухається батька: бере дві жменьки піску і скупенько посипає хідник. Звичайно, є добрі ліки від холоду: можна покликати сусідських хлопців і бавитися в сніжки або зліпити гуртом сніговика. Але поки прийдеш зі школи та пообідаєш, уже й темнішати починає. Мама світить лампу у вітальні, а від світла ще темніше робиться надворі. І вже то з однієї хати, то з другої чути закликання:

- Юрку! Додому!
- Павлусю, вже пізно!
- Демку, мусиш домашні завдання закінчити...

Вранці Михайлик бере свої книжки та зошити і стукає до сусідньої хати. Його приятель Демко вже стоїть у снігах, одягнений і зібраний, він тільки й чекав на Михайла. Попереду чимчикують Павло, Оксана і Маруся.

- Дивіться! Дивіться! Вільшаночки співають!
- І горобчики – он як цвірінькають!
- Це вони тому, що сонечко пригріло!
- Вони думають, що вже буде весна.
- Я теж думаю, що вже буде весна... – тихенько промовила Маруся – і засоромилась.
- Справді? А коли?

– Скоро. Я вже зрізала в садку кілька гілочок із вишеньки, поставила в воду – і вже починають розпускати квіточки...

– Може ще й яблучка виростуть. Для того потрібно коріння й багато землі, тепла і сонця. Але квіточки скоро будуть. Спершу в хаті, а тоді й надворі, на городі. Ми поїдемо до дядька Онисима на ферму, як зацвітуть сади – так буде гарно, як у раю...

– А ти в раю була?

Ні, але буду, якщо я буду все життя чемна...

– Я знаю, що скоро буде весна, бо небагато листочків лишилося в календарі до дня народження Тараса Шевченка, дев'ятого березня. Наша кляса вже готується до свята. Я буду грати головну роль в п'есі – хлопчика Тараса.

– А я буду деклямувати вірш.

– А я малюватиму декорації.

– А після цього скоро настане Великдень – найвеселіше весняне свято. Моя мама вже пише писанки, а я допомагаю. Коли мама витягає віск і фарби, це також означає, що весна недалеко.

– Але як же може прийти весна, коли ще не пішла зима? – запитала Оксана. – Вони разом бути не можуть.

– Так, вони провадять війну. Часом уже запанує весна, так тепло надворі, що хоч одягу скидай та біжи на озеро купатися. А наступного дня знову мороз або сніг...

– Як би зима не лютувала, а час її минув. Нехай іде на спочинок, дає місце весні. Взимку теж були свої радощі, але ми вже втомилися відкидати сніг та чалапати в тяжких чоботах. Ми хочемо погрітися на сонці, купатися, в літні табори поїхати. Ми хочемо весни!

– Ще й як! – зідхнула Марійка.

А пташки почули її зідхання й пролетіли зграйкою над самою головою.

– Цвірінь-цвірінь! Цвірінь-цвірінь! Весна вже йде! Скоро буде весна!

Ганна ЧЕРІНЬ

СОН

Я хотів би бути котом,
Гратися ввесь день,
Спати цілий день часом...
Чую – Дзень-дзелень!!!

В хаті дзвонить телефон –
Розбудив ката!
Перервала гарний сон
Диркавка ота!

Я ж забув про цілий світ,
Поки сон мине...
Покищо я тільки кіт.
Не будить мене!

ЗУСТРІЧАЙ ВЕСНУ!

Ще зранку порошив сніжок,
А вдень як припекло!
Злетівся цілий гурт пташок
На сяйво і тепло.

Звірятка вилізають з нор,
Прокинувшись зі сну,
І ластівок веселий хор
Прикликує весну.

Наш сніговик охляв зовсім,
Йому так гаряче...
Що по кожуху зимовім
Струмком вода тече.

Біжить, дзюрчить розталий сніг,
Увесь наш двір заляв.
Чорніє далечінь доріг,
І пахне вся земля.

Виходь на двір! Біжи, стрибай!,
Одягу скинь тісну,
Услід зимі скажи “прощай”!
І – зустрічай весну!

ТРАВИЧКА

Я кошу від ранку,
А трава росте.
А вести косарку –
Діло не просте.

Ой, траво, травичко
Я тебе благаю
Не рости так швидко,
Бо я не встигаю!

ВІСІМ ЛІТ

В мене є розумний кіт.
Вже йому аж вісім літ!
Вісім літ, як мені,
Тільки справи не одні:
Я ходжу щодня до школи –
Кіт не йде туди ніколи.
Я навчився вже читати,
Кіт же може лиш нявчати.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА

ПОЖЕРТВИ ЗА СІЧЕНЬ 2004 р.

440 дол. – Adrienne Choma, Esq. (86); 305 дол. – Лідія Кий (13); 300 дол. – Анна Куцан; 255 дол. – 13-ий Відділ СУА; 250 дол. – John Batz (107), д-р Нагалия Григорчук (29), Bohdan & Mimi Polanskyj, Goodrich Foundation Partners in Giving Plan (86); 220 дол. – професор Іван і Галина Лобаї, КТ., Іван і Христина Плути (13), Ірена Щерба (90), 53-й Відділ СУА; 110 дол. – Іванна Мартинець (86), Орися Стефанів (86), 92-ий Відділ СУА; 50.66 дол. – Мирон Кравчук (Bristol-Myers Squibb Matching Fund through United Way); (98); 50 дол. – Юрій і Вікторія Міщенки (98); 21 дол. – Рената Бігун (28); 10 дол. – Sandra L. O'Donnell (Bristol-Myers Squibb Matching Fund through United Way) (98).

У ПАМ'ЯТЬ

У світлу пам'ять бл. п. Слави Гнатів складаю 50 дол. на Стипендійну акцію СУА. Дочці Оленці і Василеві з родиною висловлюю щирі співчуття.

Надія Бігун.

In memory of Bohuslava Hnatiw, please accept our donation in the amount of \$25.00 to the UNWLA, Inc. Scholarship Program for stipends for orphans in Ukraine.

Jay and Mindy Ross.

In memory of Bohuslava Hnatiw, we are enclosing a donation in the amount of \$100.00 to the UNWLA, Inc. Scholarship Program for scholarships for orphans in Ukraine.

Adrian & Alexandra Baranetsky.

In memory of Bohuslava Hnatiw, please accept my donation in the amount of \$150 to the UNWLA, Inc. Scholarship Program for scholarships for orphans in Ukraine.

Dr. Robert P. Keybida.

ЩИРО ДЯКУЄМО!

М. Орися Яцусь, скарбник комісії стипендій СУА.
Марія Полянська, референтка стипендій СУА.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ В НЬЮ-ЙОРКУ

ЛИСТОПАД 2003 р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

На Тривалий Фонд ім. Осипа і Зінаїди Левицьких 5,000 дол. склали Осип і Зінаїда Левицькі (The Pfizer Foundation).

На Меморіальний Фонд ім. Анни Байко, Марії і Миколи Стисловичів 1,000 дол. склали Оксана Байко.

На Тривалий Фонд ім. 67-го Відділу СУА 2,000 дол. склав 67-ий Відділ СУА.

ПОЖЕРТВИ

83, 888.85 дол. – зі спадку Марії Гладкої; 500 дол. – Василь Сосяк; 280 дол. – Мирон і Ольга Гнатейки; 207.95 дол. – зі спадку Оксани Фольварків; по 200 дол. – д-р Стефан Стецура, Галина Гураль; 150 дол. – Андрій і Марта Бачинські; по 100 дол. – Орест і Лідія Глюти, Рома Дигдало; по 50 дол. – д-р Зенон і Стася Зизномірські, Ярослав і Катря Червоняки, Рената Бігун; 40 дол. – д-р Іван і Марія Фізери; по 30 дол. – Борис Калучик, д-р Богдан і Богданна Худі, Анна Бойчук; по 25 дол. – Галина Гаврилюк, Олександра Юзенів; по 20 дол. – Розалія Стадник, Аня Борисенко, Тамара Сидоряк, д-р Роман і Анна Аліськевичі, Марія Турчин; 10 дол. – Марта Галамай, Теодозія Когут, Stella Hackbarth;

БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

5,000 дол. – Юрій Темницький, зі спадку Євгенії Тріски; по 2,500 дол. – Нестор і Іванка Олесницькі, Любодар і Зеня Олесницькі; по 500 дол. – 113-ий Відділ СУА, 30-й Відділ СУА; 100 дол. – Мирослава Цибрівська; 50 дол. – Ольга Буртик.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА БУДОВУ МУЗЕЮ

У пам'ять бл. п. Мері Макарушки складаю 100 дол.

Д-р Ярослав Рожанковський.

У пам'ять бл. п. Юрія Пилипіва складаємо 20 дол.

Василь і Марія Цапи.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА ПОТРЕБИ МУЗЕЮ

У пам'ять бл.п. Стефана Островського пожертви склали: 200 дол. – Пластовий курінь "Спартанки"; 100 дол. – д-р Юрій і Христина Демидовичі; по 50 дол. – Андрій і Валерія Бурачинські, Неоніля Сохан.

ГРУДЕНЬ 2003 р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

У світлу пам'ять моїх найдорожчих родичів, о. Йосифа і Людмили Савицьких в 50-ту і 60-у річницю їхньої смерті, складаю 5,000 дол. на Тривалий Фонд ім. д-р Теодозії і Зиновія Савицьких.

Зиновій Савицький.

На Тривалий Фонд ім. родини Мулак-Яцківських **20,000** дол. склав **Аркадій Мулак-Яцківський**.

На Меморіальний Фонд ім. Оленки Віршук Савицької у пам'ять бл.п. д-ра **Володимира Віршука** пожертви склали: **100** дол. – Яра Снилик; **по 50** дол. – Нестор і Оля Поповичі, Орест і Романа Гладкі, Я. Когут, Марія Данилів, Евстахій Держко, д-р Зенон Держко; **30** дол. – д-р Любомир і Надія Баб'яки; **по 25** дол. – Оксана Драган, Тиміш і Мирося Драган-Ганкевичі.

На Тривалий Фонд ім. Василя і Брігіті Сосяків **5,000** дол. склав **Василь Сосяк**.

На Меморіальний Фонд ім. Ірени Моцюк **1,000** дол. склав д-р **Яр Моцюк**.

На Меморіальний Фонд ім д-ра Дмитра і д-р Марії Яросевичів **1,500** дол. склав **Петро Р. Ярославич**.

На Меморіальний Фонд ім. Василя Вишиваного **1,000** дол. склали **Володимир і Зоряна Могучі**.

На Тривалий Фонд ім. Ігора і Роми Гайдів **1,000** дол. склали **Ігор і Рома Гайди**.

На новостворений Меморіальний Фонд ім. Івана Крїля **200** дол. склали **Ганя Крїль і Максим Пизюр**.

На новостворений Меморіальний Фонд ім. Галини Балабан **1,000** дол. склав **Володимир Балабан**.

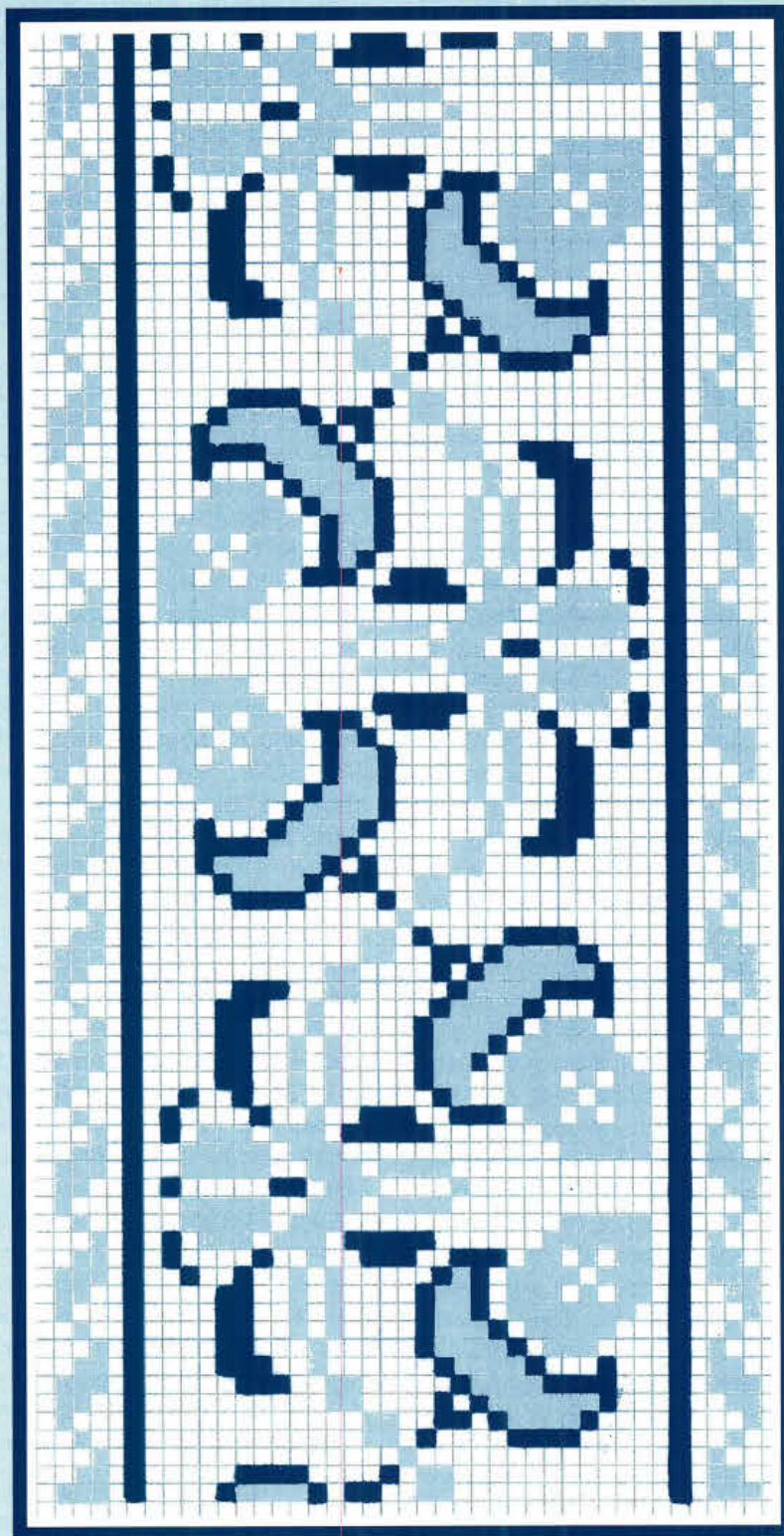
ПОЖЕРТВИ

2,000 дол. – Володимир і Катерина Були; **по 1,000** дол. – д-р Андрій і Тетяна Тершаківці; Марія Лавро, д-р Юрій Трухлий, д-р Ірена Комаринська; **750** дол. – Рома Шуган; **по 500** дол. – д-р Любомир і Марія Явні, Ігор і Зеновія Кунаші, Меланія Банах, Роман і Ірена Кострубяки, Модест і Наталія Захарченки; **300** дол. – Адріан і Ларісса Долинські; **по 250** дол. – д-р Роман і Анна Алиськевичі, Ксеня Антипів, Оксана Городецька; **220** дол. – Walter Clebowicz; **150** дол. – Микола і Сузан Іванишіві; **по 100** дол. – Романа і Богдан Федасюки, Анна Литвин, д-р Василь і д-р Теодора Федорціви, Борис і Ольга Караші, Юрій і д-р Наталія Струтинські, Віра Головінська, д-р Лев і Ірена Кушнірі, Надія Микетей, д-р Михайло і Роксоляна Яримовичі, Лідія Фіцалович, Олександр і Ірена Ховайли, Іван Лехіцький, Осип і Ольга Боби, д-р Стефан і Ірена Ничаї, Джени Кирилюк, Василь і Ольга Балабани, Ненсі Тарас, Христина Шепелява, д-р Теодозій і Любомира Крупи, Роман і д-р Леся Баторфаліви, Ростислав і Галина Ратичі, Адріан і Ліліяна Іванчуки, д-р Марія Мотиль, Татяна Марта Доберчак, Олександра Яцкевич, Орест і Лідія Ілоти (American Express), Р. Кузьмич, Осип Колодницький, Анна Гарматій; **по 75** дол. – Борис і Уляна Глинські, д-р Ярослав і Віра Білинські; **по 70** дол. – Анна Лемп, Арета Арлен; **55** дол. – Стефанія Стасишин; **по 50** дол. – June Feldman, Frances Serabyn, Luba Levy, Robert & Christine O'Neal, Михайло і Ольга Мочули, Яким і Аліс Тенюхи, Олександра Щур, Дмитро Фаріон, Антонія Монастирська, Наталія Невмержицька, Дмитро Недовіз, д-р Орест Попович, Зенон Держко, Василь

Літкевич, Ева Гарайда, Віра Шершень, Віра Сендзік, Василь і Осипа Дудинські, Ольга Купчин, Ігор і Люба Декайли, Ольга Кудлак, Стефанія Кудлак, Ігор і Христина Чеховичі, Ярослав і Катря Червоняки, Лариса Курилас, Ярослав і Ярослава Букачевські, Люба Мриглоцька, д-р Андрій Турчин, Я.А. Корсунський, Марія Огаренко; **по 40** дол. – Юрій і Дарія Костіви, Іванна Пилипчак, Анастасія Сочинська, Неля С. Федеркевич; **по 30** дол. – Ірена Іванчишин, Ніна Загнійна, Люба Процик, Анастасія Вариха, Богдан і Христина Кульчицькі, Марко і Любомира Миці, Володимир і Галина Королі; **по 25** дол. – John Tynes, Mary Pressey, Roy J. Davidson, Theodor & Olga Lownie, Анна Сулима, Арнольд і Марія Рудакевичі, Зоряна Ключас, Анна Заращак, Еміліян Майковський, Марія Чорняк, Орест і Ярослава Загайкевичі, Роман і Марта Юзеніви, Любомира Сілецька, Марія Андрусак, Стефан Ярема, Люба Цьолко, Христина Залуська, Стефан і Павлина Корлятовичі, Наталія Ковтун, Теодосій Лисак, Параня Яворів, Орест Дутка, Дарія Ломницька, Аркадія Стебельська, Андрей Кушнір, Катерина Деніга, Ненсі Гузар, д-р Роман Барановський, Борис і Арета Коваль Верн, Оксана Поритко, Стефанія Тисовська, Микола Черевайко, Іван Качак, Володимир Крамар, Ольга Папроська, Нестор Ходновський, Наталія Крупська; **по 20** дол. – Eleanor Chomicki, Ann Cirelli, Анастасія Ковалюк, Іван і Ольга Стасюки, Дмитро і Олександра Демедюки, Теодор Мельник, Марія Думенко, Віра Кушнір-Винник, Марія Павелчак, Стефан і Емма Адамчуки, д-р Святослав Трофіменко, Михайло і Павлина Курило, Володимир Хомяк, Софія Лонишин, Тамара Тершаковець, Іванна Чайка, Евген і Евгенія Івашківи, Кирило і Ірена Григоровичі; **по 15** дол. – Kenneth Graham, Gene Fleischhaber, C.W. Tugawsky Микола Стасів, Марія Сусяк, Мирон Луцишин, Уляна Старосольська, Марта Краус, Юрій Гела, Анна Натина, Павло і Неля Плечени; **по 10** дол. – Harry & Emilia Swiatkiwsky, Alexandra Toke, Danielle Luszczyk, Michael Krafcsin, Микола Миколенко, Михайло Ліскевич, Корнелія Лонкевич, Григорій Смолин, д-р Петро Грицак, Анна Кібало, Микола Бойчук, Анна Мельник, Людмила Бойко, Осип і Анна Грицковяни, Петро і Наталія Семківи, Іван Сірий, Анна Поліщук, д-р Богдан Кузьма, Любов Дебрин, Ярослав Яцковський, Софія Барусевич, Дмитро Шуль, Амелія Никорчук, Соня Боднар, Роман Запутьович, Петро Одарченко, Ярослава Попович, Петро Малькут, Юрій і Галина Мутлос, Василь Карпа, Олег і Анна Роспутько, Анна Данилюк; **9** дол. – Ольга Демчук; **5** дол. – Michael & Anna Sky, Sophia De Franco, Mary Scuron, Іван і Марія Кушнірі, Евген і Анісія Гілі, Роман Трояновський, Ірена Твердохліб, Іван і Ольга Кузіви, Анастасія Гера, Евгенія Цимбала, Віра Захаріясевиц, Ольга Буртик, Анна Матковська, Н. Кропельницький, Катерина Довбенко; **3** дол. – Н.Н.; **2.50** дол. – Peter Chichila.

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ!

Управа і Адміністрація У. М.

**Орнамент „Дубочки”. Волинська обл., початок ХХ ст.
Із колекції Зеновії Краковецької. Вишивати червоними і чорними нитками.**